

Advent 2016

SamenKerk ⁶

Uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

Over rouwen en verlies

Zingend uitzien naar
de komst van de Heer

Advent

In dit nummer

32

Woord van de bisschop	4
Over rouwen en verlies	6
Kroniek	9
Een stukje over God	10
Kerkengek	14
De WJD begint vandaag	16
Zingend uitzien naar de komst van de Heer	18
Inspiratie	20
30 jaar hulp aan de rand van Europa	22
Adventsactie 2016	24
Kerk en media	25
Op stap in Haarlem	26
Leo Fijen	29
Puzzel	30
Parels uit de Schattengrot	31
Van onderop	32
Agenda Heiligdom Heiloo	34
Kort nieuws	35
Geboekt	37
Personalía	38
Naar de kerststallenmarkt in Kevelaar	40

Colofon

SamenKerk is het informatieblad binnen het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zevenmaal per jaar. Nummer 6 jaargang 41

Redactie

Jim Schilder (hoofdredacteur), Christel Kerstens-Van der Pijl (eindredacteur), Eric Fennis, Maurice Lagemaat, Eric van Teijlingen, Petra Vermeer

Medewerkers

Anneke van Assema, Michel Bakker, Leo Fijen, Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis, Nikolaas Sintobin sj, Bert Stolwijk

Redactieadres:

SamenKerk
Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon: 023-5112660, Faxnummer: 023-5112659
IBAN: NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
Internet: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

De volgende uitgave verschijnt op 22 december.

Abonnementsprijs:

€ 30,00 per jaar; buitenland: € 36,00 per jaar
Abonnementenadministratie: 023-5112640

Advertenties:

Borgerpark Media
Postbus 8027
6060 AA Posterholt
Telefoon: 0475-711362
E-mail: info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Vormgeving/technische realisatie:

Novente vormgevers, Lunteren

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen. Verantwoordelijken kunnen reageren via bovenstaand adres.

6

Over rouwen en verlies

Bij het begraven van de doden hoort ook aandacht voor het rouwproces van familie en vrienden. Priester Marinus van den Berg heeft daar veel ervaring mee. 'Verlies is levenslang. En het komt steeds weer terug.'

Een stukje over God

Velen vragen zich af of we in deze tijd nog iets kunnen zeggen over God. Maar misschien kunnen we beter kijken naar wat God over zichzelf zegt. En over ons.

10

Kerkengek: Invloed vanuit het Utrechtse

De kerkengek bezoekt dit keer het Gooi: 's-Graveland en Kortenhoef. Hier bouwde de concurrent van Cuypers, Alfred Tepe, een hallenkerk.

14

18

Zingend uitzien naar de komst van de Heer

Voor menigeen is een kerstconcert een mooie voorbereiding op het feest. In Haarlem gebeurt dat dit jaar op een bijzondere manier.

40

Naar de kerststallenmarkt in Kevelaar

De bekende Kevelaergroepen van ons bisdom organiseren op zaterdag 10 december een eendaagse reis naar Kevelaar. Ga mee om Onze Lieve Vrouw en ook de kerststallenmarkt te bezoeken!

22

30 jaar hulp aan de rand van Europa

De dienst Caritas van bisdom Haarlem-Amsterdam ondersteunt al vele jaren hulpprojecten in het bisdom Banja Luka in Bosnië. Een delegatie van ons bisdom vierde ter plekke het jubileum van dertig jaar caritas mee.

Dialogoog als ademen

Een goede dialoog sluit aan bij de belevingswereld van de ander, maar durft ook religieuze en morele verwording te weerspreken.

Dialogoog lijkt het modewoord van onze tijd te zijn, óók in de kerk. Interreligieuze dialoog, dialoog met de wereld et cetera. Mensen kunnen soms denken: waar blijft eigenlijk onze verkondiging, ons getuigenis? Toch sluit het een het ander niet uit. Het is belangrijk goed te begrijpen waar het om gaat.

Het begrip dialoog is geen uitvinding van onze tijd hoewel het daar wel op lijkt. Het Tweede Vaticaans Concilie gebruikt al 49 keer deze term, op allerlei niveaus. Ook in pauselijke uitspraken en kerkelijke documenten sinds die tijd komt het herhaaldelijk voor.

Uitnodiging in vrijheid

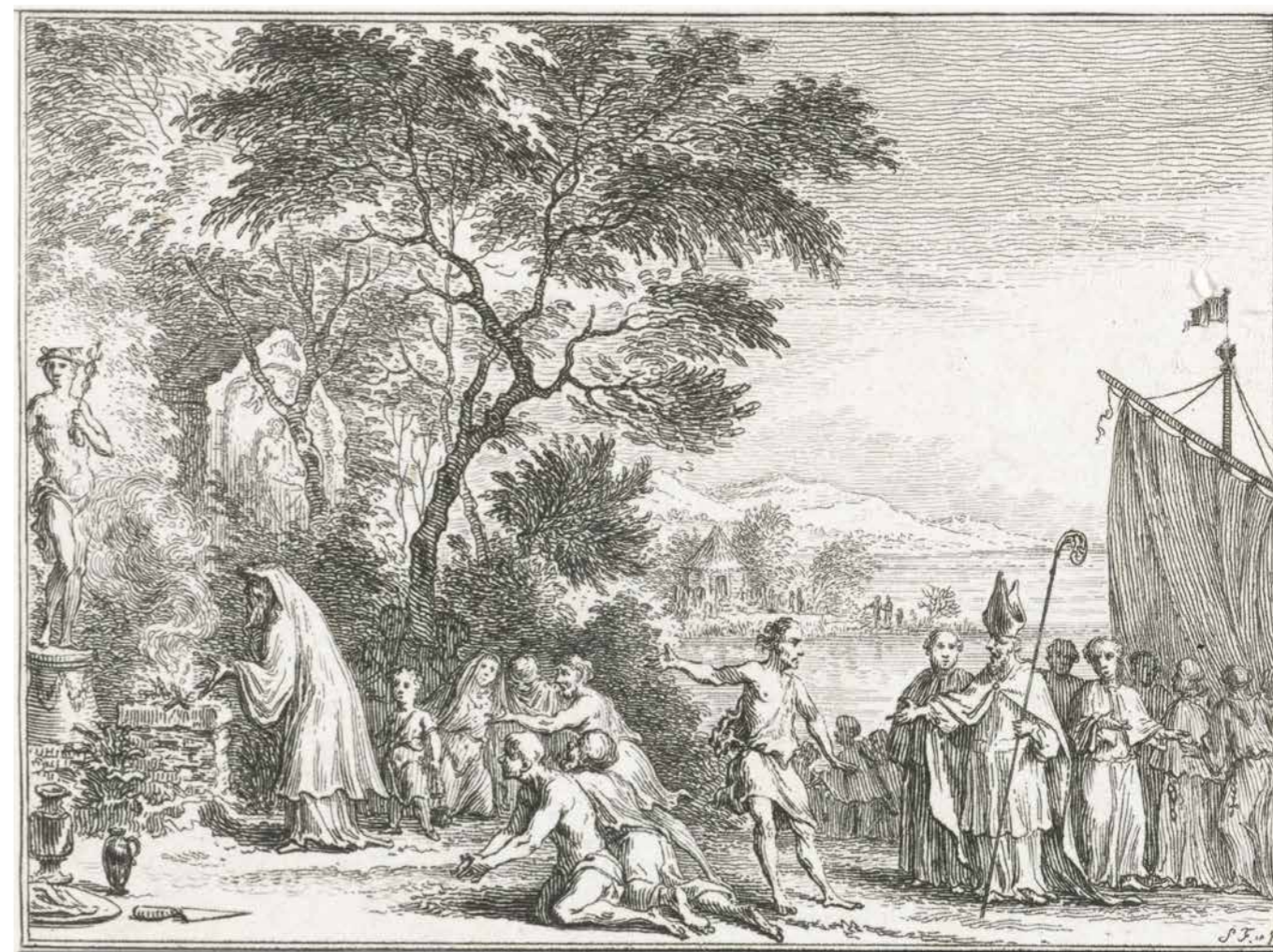
Het concilie geeft dialoog een theologische grondslag in het wezen van de Drie-ene God zelf. Ook de openbaring is geen overweldigen van de mens, maar een uitnodiging van God zelf aan de mens om een relatie met Hem aan te gaan, een uitnodiging in vrijheid waarin een diep respect voor de mens, Zijn eigen schepsel, doorklinkt. Deze kwaliteit van respect, liefde, bekommernis, van achting voor iedere andere mens, ook voor de dwalende mens, voor de zondige mens, zou volgens het concilie kenmerk moeten zijn van al ons omgaan met de mensen van deze tijd, met andere christenen, niet-christenen, alle mensen van goede wil, ja zelfs met hen - zegt Vaticanum II uitdrukkelijk - die zich tegen de kerk verzetten en haar vervolgen. De dialoog - schrijft Paulus VI - is de houding die de kerk in dit uur van de wereldgeschiedenis moet aannemen.

Onze tijd vraagt een meer dialogerende verkondiging, het gesprek met de wereld, de cultuur, de moderne tijd. Paus Paulus VI vergelijkt deze vorm van dialoog met de wereld met de twee fasen van het ademen. Het eerste is inademen, het je eigen maken van de leefwereld, het denken en voelen van de mensen van nu, dan het in jezelf verbinden met je geloof, met Christus, met Zijn woord en leven, en het dan weer uitademen naar de wereld. Zo wordt verkondigen tot getuigen.

Voortbouwen op wat er al is

Eigenlijk deed Paulus het al zo op de Areopaag in Athene. Hij zag een altaar "voor de onbekende God", en begon van daaruit te spreken over Christus. Hij probeerde te zijn - zegt hij zelf - Griek met de Grieken, jood met de joden.

Zo deed ook Willibrord het al, toen hij 1300 jaar geleden onze streken begon te missioneren. Willibrord en zijn gezellen hadden een heel eigen aanpak. Hij had een hele karavaan bij zich van paramenten, gewaden. Als ze in de buurt van een dorp kwamen, kleedden ze zich eerst om in liturgische gewaden, behingen zich met kruisen en reden dan zingend het dorp binnen, door de dorpelingen verbijsterend aangestaard. Waren de dorpelingen op die manier al enigszins murw en vooral nieuwsgierig gemaakt, dan begon Willibrord met hen te discussiëren. Hij was doorkneed in hun mythologie en godenwereld. Hij zocht naar goede elementen in hun leer en denkwereld en probeerde die te verbinden met Christus. Een goed voorbeeld daarvan zijn de vele Willibrordputjes - onder andere in Heiloo - in ons land, heidense cultische bronnen, die door Willibrord gekerstend werden, gebruikt als doopplaatsen. Af en toe hakte hij ook wel eens een heilige eik om, maar zijn grondhouding was: eerst proberen voort te bouwen op datgene wat er al is.

Aankomst van Willibrordus in 691, Simon Fokke, ets, 1784, collectie Rijksmuseum

Toegang tot het hart van de moderne mens

De Blijde Boodschap kan alles in zich opnemen wat goed en waar is in de wereld, elke religieuze intuïtie van de mensheid, die misschien onvolkomen en verwrongen is, wordt gezuiverd en in de volle waarheid gebracht. De kerk, zegt paus Franciscus in navolging van Paulus VI dan ook, zal aan de wereld niet alleen een nieuwe boodschap verkondigen, maar tegelijk ook alles opzoeken wat in deze wereld goed en waar is en dat met het christendom assimileren. Wat waar is, zal ze op een hoger niveau van waarheid brengen, doordat ze het in de volle waarheid integreert, met Gods heilplan in Christus verbindt.

Echte dialoog durft echter ook religieuze en morele verwording te weerspreken. Bijvoorbeeld het godsbegrip in de radicale islam, dat terreur en geweld in naam van geloof rechtvaardigt.

Of de mensopvatting in veel seculier denken dat de mens ziet als volledig autonoom wezen, gerechtigd om

zelf te beslissen wanneer geboren of gehandicapt leven mag bestaan, of wanneer ouder leven voltooid is.

Maar toch, naast veel kwaad, verwarring en morele ontreding is er in onze tijd onmiskenbaar ook veel goede wil, veel spontane edelmoedigheid, een oprecht verlangen naar vrede en vrijheid, verantwoordelijkheidsgevoel voor de schepping, een streven naar meer respect voor de waardigheid en rechten van iedere individuele mens, en zoeken naar zingeving en openheid voor ieder authentiek getuigenis, bereidheid tot ommekeer. Bij dit alles kan de kerk aansluiten in het zoeken naar een toegang tot het hart van de hedendaagse mens en hem winnen voor Christus, de enige in wie zijn hart rust vinden kan, de enige ook die voor onze tijd de Weg, de Waarheid en het Leven is. <

+ Mgr. dr. Jozef Punt,
Bisschop van Haarlem-Amsterdam

De zeven werken van barmhartigheid zijn:

- de hongerigen spijzen
- de dorstigen laven
- de naakten kleden
- de vreemdelingen herbergen
- de zieken verzorgen
- **de doden begraven**
- de gevangenen bezoeken

Zes van deze werken zijn gebaseerd op de woorden van Jezus in het Evangelie van Matteüs (Mt. 25,35-36). Het zevende is gebaseerd op het Bijbelboek Tobit (1,17). In de zeven edities van jaargang 2016 van *SamenKerk* besteden wij, tijdens het Heilig Jaar (van de Barmhartigheid), steeds aandacht aan een van de werken van barmhartigheid. Bij deze serie is steeds in het midden van *SamenKerk* een afbeelding afgedrukt van 'De werken van barmhartigheid' van de Meester van Alkmaar uit 1504 (thans te bezichtigen in het Rijksmuseum).

De naam noemen doet pijn; niet noemen nog meer...

Bij het begraven van de doden hoort ook aandacht voor het rouwproces van familie en vrienden. Priester Marinus van den Berg heeft daar veel ervaring mee. "Verlies is levenslang. En het komt steeds weer terug."

"Rouwen om verlies is niet, zoals vaak wordt gedacht, een proces waar je doorheen moet. Rouwen is ook niet iets een plekje geven. Rouwen is het unieke verhaal van een persoon, dat verbonden is met verlies." Aan het woord is Marinus van den Berg, die in zijn werk veel met sterven en rouwen te maken kreeg en daar meerdere boeken en gedichten over geschreven heeft. Van den Berg: "Vaak zeggen mensen dat je het overlijden van een dierbare een plaatsje moet geven. Eigenlijk is dat erg kwetsend. Iets een plaats geven, behoort tot de orde van de dingen. Maar bij rouwen gaat het om het verlies van de relatie tot die overledene. Daar hoort andere taal bij, meer belevingstaal. Bovendien doet het voorkomen dat als het een plek heeft, rouwen klaar is. Maar verlies is levenslang. En het komt ook steeds weer terug."

Midden jaren zeventig studeerde Marinus van den Berg pastorale theologie aan de Yale Divinity School, waar hij een scriptie schreef onder de titel 'Lijden aan verlies', over wat rouw is en wat het met mensen doet. Terug in Nederland ging hij werken in Apeldoorn, Almelo en in 1998 in Rotterdam in o.a. een verpleeginstelling en later ook een hospice. Hij kreeg intensief te maken met stervensbegeleiding, het overlijden en de uitvaart en de rouw bij de familie. Zo ging hij meer en meer begrijpen dat rouwen deel wordt van een levensverhaal of levensgeschiedenis van een nabestaande.

Ook merkte hij in de loop der jaren dat woorden heel belangrijk zijn bij rouwen. De juiste woorden vinden is moeilijk maar essentieel. Dus niet 'verwerken' maar wellicht 'verweven'. Van den Berg: "Ik hoorde laatst iemand zeggen dat de dood van haar kind verweven is met haar leven. Ik vond dat mooi gezegd." Ook wijst hij op de woorden voor een nabestaande. "Als je vrouw of je man overlijdt, word je een weduwnaar of weduwe. Als je ouders overlijden, ben je een wees. Maar als je kind overlijdt... is daar geen woord voor. Het verlies van een kind wordt ook als tegennatuurlijk ervaren. Dat maakt het verlies van je kind extra moeilijk."

Van rouwen tot verweven

Wat helpt bij rouwen is te beseffen dat ieder mens zijn eigen stijl van rouwen heeft, want ieder mens is uniek. Ook is het goed te luisteren naar jezelf, naar je "gezonde eigen wijsheid", zoals Van den Berg dat noemt, en misschien minder naar goed bedoelde adviezen. Probeer te ontdekken wie voor jou steun zijn in je directe omgeving (praktisch of emotioneel). Dat zijn in de praktijk altijd maar een paar mensen, een familielid of een vriend(in). Maar vooral, zo benadrukt hij: onthoudt dat er buitengewoon veel normaal is bij rouwen, zoals verdriet,

boosheid, schuldgevoelens, de overledene zien of horen. Van den Berg voegt er aan toe dat "mensen met rouwgevoelens niet worden geholpen door het zogeheten 'nieuwe gebod': 'Gij zult praten...' of: 'Gij zult positief zijn...'" Wat ook niet helpt: als mensen zeggen dat er ergere dingen zijn in de wereld – de zogeheten leedcon-

currentie. Belangrijk is ook of de persoon door geweld is omgekomen of door een medische misser. Dit kan grote gevolgen hebben voor het rouwen. Door het rouwen om het ene verlies, kunnen de rouwgevoelens van eerder verlies (ook van werk of relatie) naar boven komen. Ook dat heeft invloed op de manier van rouwen. »

Marinus van den Berg, Daan Westerink en Leo Fijen stelden met *Noem mijn naam. Leven met de dood van een kind* een boek samen met verhalen en andere teksten ter ondersteuning van ouders die zonder hun zoon of dochter verder moeten leven. Verhalen van ouders zelf en van belangrijke rouwdeskundigen. Een boek vol troostende woorden, dat het belang van het noemen van de naam van het overleden kind wil benadrukken.

Noem mijn naam. Leven met de dood van kind | ISBN 9789492093288 | www.adveniat.nl | € 16,95

Marinus van den Berg (69), priester van het aartsbisdom Utrecht, studeerde aan de Katholieke Theologische Hogeschool Utrecht en later aan de Universiteit van Yale (VS). Van 1998 tot 2015 was hij geestelijk verzorger in zorgcentrum Antonius IJsselmonde te Rotterdam en sinds 2008 ook bij hospice Cadenza te Rotterdam. Marinus van den Berg heeft al tientallen succesvolle boeken geschreven en is een veelgevraagd spreker op lezingen en symposia. Rode draad in zijn werk: omgaan met de dood moet je niet wegstoppen. De dood hoort bij het leven. Door met elkaar te praten kun je leren op een menselijke manier om te gaan met afscheid en de dood.

Rouwen is dus een persoonlijk verhaal en we zouden rouwenden in hun eigenheid moeten benaderen, vooral door naar hen te luisteren en de juiste taal te spreken. "Voor een rouwende is het belangrijk dat de naam van de overledene, het overleden kind, wordt genoemd. Ik vertel rouwende ouders dat ze dat vooral ook zelf moeten doen, hoe moeilijk dat misschien ook is. De naam noemen doet pijn, maar het doet meer pijn als je kind niet genoemd wordt", aldus Van den Berg.

De pastor en de parochie

Als parochie en pastor krijg je in het pastorale werk te maken met mensen met rouwgevoelens. Welke rol hebben de pastor en parochie bij de begeleiding van rouwende mensen? Van den Berg: "Allereerst een met zorg voorbereide uitvaart. Niet alleen door de pastor, maar ook door de werkgroepen of vrijwilligers die bij de uitvaarten in de parochie betrokken zijn. Wees dienstbaar en ruimhartig aan de familie bij de invulling van de uitvaart. Misschien is het daarom beter om voor een gebedsviering te kiezen en niet voor een Eucharistieviering. Ook is het belangrijk dat alle vrijwilligers die in aanraking komen met nabestaanden of de familie van een overledene, goed opgeleid en

toegerust zijn en blijven. Verder is het nodig om goed te communiceren wat de familie kan verwachten van de pastor of de parochie aan begeleiding of bezoek. En zorg dat er een begeleidingsgroep is of rouwondersteuningsgroep voor nabestaanden, waarbij een pastoraal geschoold iemand aandacht heeft voor ernstige geloofsvragen die kunnen ontstaan door een overlijden, of kwesties rond de zin van het leven of de schuldvraag bij rouwenden." <

Eric van Teijlingen

Voor ouders van een overleden kind zijn er in Nederland enkele lotgenotenorganisaties, waaronder:

OOK: Ouders van overleden kind
www.oudersoverledenkind.nl

VOVK: Vereniging ouders van een vermoord kind
www.vovk.nl

De bisschop geniet momenteel, vanwege zijn gezondheid, van een korte aangepaste sabbatperiode. Dit houdt in dat de bisschop wel betrokken is bij de bestuurlijke en personele zaken binnen het bisdom, maar de representatieve zaken over laat aan de hulpbisschop. De activiteiten van de hulpbisschop zijn te volgen via www.arsacal.nl

Uit de kroniek van de bisschoppen

Redemptoris Mater-seminarie bestaat 25 jaar

Ruim 500 mensen vierden op zaterdag 29 oktober 2016 het zilveren jubileumfeest van het Redemptoris Mater-seminarie in Nieuwe Niedorp. Ooit begonnen onder grote moeilijkheden, vierden nu velen het 25-jarig jubileum mee: leden van Neocatechumenale gemeenschappen, de priesters die uit dit seminarie zijn voortgekomen, seminaristen, medewerkers en andere mensen die bij het seminarie betrokken zijn. Ook waren deken Cassee en deken Moltzer aanwezig en de rector van het grootseminarie Jeroen de Wit.

In de homilie stond Mgr. Hendriks stil bij de bewogen geschiedenis. "Vooral het begin was lastig: wie had ooit gedacht, 25 jaar geleden, dat dit iets kon worden? In een gepolariseerd bisdom, waar niemand hen wilde, die paar buitenlandse jongens en een priester, die daar zaten, eerst in Almere, op verschillende pastorieën, in een flat in de Bijlmer... Daar mogen we ook Gods hand in herkennen. Die pioniers waren mensen die vertrouwden op Gods voorzienigheid, mensen die het avontuur hebben gewaagd." Mgr. Hendriks sprak zijn dank uit, mede namens de bisschop, voor dit seminarie en het werk van de priesters die uit dit seminarie zijn voortgekomen. Tijdens de maaltijd bood rector Jeroen de Wit namens het seminarie een fraai schilderij aan van biddende mensen in klederdracht in een oud-Nederlands interieur. Aan het einde van de avond werd een prachtig fotoboek uitgereikt met foto's van deze 25 jaar. Een mooie herinnering aan Gods weldaden en een steun om met vertrouwen vooruit te kijken!

Haarlems kapittel in Gent

Voor het feest van Sint Bavo (1 oktober) waren de bisschop Mgr. Jozef Punt en hulpbisschop Mgr. Jan Hendriks op 2 oktober in Gent, samen met een afvaardiging van het Haarlemse kapittel. De kapittels van de bisdommen Gent en Haarlem-Amsterdam hebben oude banden die teruggaan tot de handel, maar ook door de patroon, de heilige Bavo, wiens relieken vanuit Gent naar Haarlem zijn gekomen. De oude betrekkingen worden eenmaal in de twee jaar gevierd met een uitwisseling. Het ene bisdom komt het Sint Bavofeest in het andere bisdom vieren. Hoogtepunt van het bezoek was de feestelijke Mis met medewerking van de Schola cantorum van de Sint-Baafskathedraal, het Jachthoornensemble "Cercle Royal les Disciples de saint Hubert", doelzakken en leden en valken van de Belgische Valkerij Federatie. Behalve dat de kathedraal tot de laatste plaats gevuld was (ruim 1200 gelovigen), waren ook 25 valken aanwezig die tijdens de viering redelijk rustig op de arm van hun valkenier bleven zitten. Na de mis, waarin Mgr. Jozef Punt hoofdcelebrant was, vond een ontmoeting plaats met KRAS (Kring Rond Armen in de Stad), een koepel waarin allerlei organisaties samenwerken voor de armen in Gent. De dag werd afgesloten met een vesperviering.

Een stukje over God

Velen vragen zich af of we in deze tijd nog iets kunnen zeggen over God. Maar misschien kunnen we beter kijken naar wat God over zichzelf zegt. En over ons.

Enkele jaren geleden werd ik na de Mis aangesproken door een parochiaan die reageerde op de preek. Hij vond dat ik een nogal “kinderlijk Godsbeeld” had. Die fase, zei hij, hadden we toch achter ons gelaten? Er was in de samenleving toch breed en diep over God nagedacht, en twijfel over vele aspecten van God was nu toch gemeengoed?

In de adventstijd bereiden we ons voor op Kerstmis. Dat feest van de geboorte van Jezus heeft voor menig-een nog iets vanzelfsprekends. Maar God, de veroorzaker ervan, geldt als veel minder vanzelfsprekend. Al eeuwenlang piekert de mens over God, over zijn nabijheid en over zijn boodschap. Terwijl Hij zo zijn best heeft gedaan om zichzelf aan ons te presenteren. Bijvoorbeeld via de Bijbel, “woord van de Heer”. Meteen in de allereerste zin van de Bijbel is duidelijk over wie het gaat: over God. “In het begin schiep God de hemel en de aarde” (Gen. 1, 1). God bestaat en Hij doet iets. In de tweede zin vertelt Hij is iets meer over zichzelf: er is een “geest van God”, die zweefde over de wateren. Door de geest op te voeren, geeft God aan dat die geest een kracht is, zijn kracht, die nodig is om zijn wil uit te voeren. Wat die wil is, blijkt uit de woorden van God in het volgende vers. “Toen zei God: ‘Er moet licht zijn.’” Naar de mens gesproken zou er na zo’n beleidsvoornemen een traject van uitvoering volgen, de uitvoering van het voornemen. Zo niet bij God. “En er was licht”, lezen we in datzelfde vers. Alleen de woorden van God samen met de kracht van de Geest zijn voldoende.

Die combinatie van geest en woord komt ook voor in de eucharistie, als brood en wijn veranderen in

God verschijnt aan Mozes in het brandende braambos, Johann Sadeler, naar Marten van Cleve, gravure, 1579, collectie Rijksmuseum

Lichaam en Bloed van Christus. Eerst is er het aanroepen van de heilige Geest in de *epiklese*: “Heilig dan deze gaven met de dauw van uw heilige Geest, dat zij voor ons worden tot Lichaam en Bloed van Jezus Christus onze Heer” (Eucharistisch gebed 2-C). De geest van God zweeft als het ware boven de gaven. Dan volgen de instellingswoorden die Jezus sprak tijdens het laatste Avondmaal: “Neemt en eet...” en “Neemt deze beker...” Door de kracht van de Geest, die God is, en de woorden van Jezus, die eveneens God is, voltrekt zich het mysterie. Bij Genesis gaat het om de eerste schepping, hier om een herschepping van de mens in Christus.

Nabijheid

In enkele zinnen heeft God zich in het begin van Genesis voorgesteld. Hij heeft gezegd hoe Hij werkt en wat Hij doet. Het slot van de schepping volgt in vers 27: “God schiep de mens.” Nu staat er bovendien: “Naar zijn beeld.” Dat zegt iets over de grootsheid van de mens en over de nabijheid tot God: wij zijn als Hem. Meteen daarna, in vers 28, zien we ook waaróm God de mens zo groots heeft gemaakt: de mens moet de schepping beheren. Het is geformuleerd als een opdracht, en dat zegt iets over de ordening: God bepaalt, de mens volgt. In Genesis 2 wordt die ordening aangevuld met

een essentieel element: de mens mag niet eten van de “boom van kennis van goed en kwaad”. Met andere woorden: God bepaalt wat goed is en wat niet. Zolang de mens leeft volgens die ordening, gaat alles goed. Helaas deed de mens dat niet, zo lezen we in Genesis. De mens wilde net zo groot zijn als God en at van die ene boom. Door deze eerste zonde keerde de mens zich af van God en ontstond een breuk in de relatie. In de loop der tijd probeerde God de mens weer naar zich toe te halen om met Hem op pad te gaan, en Hij vroeg sommigen hem daarbij te helpen. Mozes bijvoorbeeld, die Hij in Exodus 2 uitnodigt naar Egypte te gaan om het joodse volk uit de slavernij te bevrijden. In dat gesprek tussen God en Mozes zegt God weer iets essentieels over zichzelf. Als Mozes aangeeft dat hij het joodse volk de naam moet kunnen noemen van degene die hem gezonden heeft, zegt God tot Mozes en daarmee ook tot ons: “Ik ben die is.” En Hij voegt eraan toe dat Hij de God is van Abraham, Isaak en Jakob, dus de God van onze “vaders”. God vindt het niet nodig daar een uitgebreide toelichting bij te geven. Hij vraagt ons te aanvaarden dat Hij “is”, en geeft aan dat Hij een geschiedenis met ons heeft en dat Hij met ons verder wil. Hij nodigt ons uit daarop te vertrouwen en alleen zijn richtlijnen te volgen, zoals ook verderop blijkt uit Exodus 20: “Gij zult geen andere goden hebben.” »

Menswording

In Genesis heeft God zichzelf geopenbaard en laten zien wat Hij heeft gedaan, wie wij zijn, hoe we ons tot God verhouden en wat we moeten doen en laten. Toch bleek dat voor zijn volk niet genoeg om Hem werkelijk te volgen en daarom besloot Hij ons te komen halen. Hij kwam tot ons in de menswording van zijn Zoon en maakte zichzelf daarmee meer kenbaar dan ooit tevoren. “Wie Mij ziet, ziet de Vader”, zegt Jezus in Johannes 14, 9. Mocht zijn verschijning niet overtuigen, kijk dan naar wat Hij dóet: “Geloof het anders omwille van de werken.” De apostel Paulus voegt daar aan toe: “Wat een mens van God kan weten, is in feite onder hen bekend; God zelf heeft het hun geopenbaard. Van de schepping der wereld af wordt zijn onzichtbaar wezen door de rede in zijn werken aanschouwd” (Romeinen 1, 19-20). Maar in de kern gaat het God om iets anders dan dat we weet van Hem hebben en Hem kennen. God wil zijn liefde met ons delen. Hij heeft ons geschapen in de hoop dat wij Hem net zo liefhebben als Hij ons. “Met de liefde die de Vader Mij heeft toegedragen, heb Ik jullie liefgehad. Blijf in die liefde met Mij verbonden”, zegt Jezus

(Johannes 15, 9). Niet omdat het moet – dan zou het geen liefde zijn – maar omdat het kan: vanuit onze vrije wil. God schenkt ons in Jezus zijn nabijheid en hoopt dat wij Hem naderen vanuit een verlangen naar intimiteit met Hem.

Dat naderen gaat vaak niet vanzelf. Velen hebben het gevoel dat God zich verborgen houdt, dat Hij niet thuis geeft, dat Hij schuilgaat achter de wolken. Dat kan leiden tot gepieker, om door het verstand grip te krijgen op God. Maar dat werkt niet, meende de theoloog Arnold van Ruler in de bundel *Over de psalmen*. “We denken en redeneren er lustig op los. Maar dan zijn we niet met Gód bezig, doch alleen met ons Godsbegrip. (...) Het gaat om het gesprek. Van ons met God zelf. Van God zelf met ons.”

Stil gesprek

Van Ruler zei dat in een beschouwing over vers 14a van Psalm 25. In de door hem gebruikte NBG-vertaling gaat het niet over “gesprek”, maar over “vertrouwelijke omgang”. Van Ruler ziet die omgang als een gesprek en

komt zo in de buurt van de vertaling van Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde; zij noemen die omgang een “stil gesprek”. Ontstaat dat gesprek vanzelf? Nee, de psalmdichter zegt dat het “is weggelegd voor wie Hem vrezen”. Vrezen betekent hier niet zoiets als bang zijn voor God, maar Hem accepteren als degene die zichzelf in Genesis presenteert als schepper en leider, én leven naar de richtlijnen die Hij heeft meegedeeld. De acceptatie komt voort uit een vertrouwen, uit een overgave aan de

Schepper. In die overgave ontstaat het stille gesprek, een kinderlijk zijn met God “die is”.

Op de eerste zondag van de advent brandt in de kerk de eerste adventskaars – een iel vlammetje dat de komst aankondigt van het Licht der wereld. Mogen wij, turend in dat vlammetje, komen tot een stil gesprek met God. <

Jim Schilder

De bedoeling van deze serie artikelen is om aandacht te besteden aan de verbeelding van de Bijbel (met name van het Oude Testament) in de kerkelijke architectuur. We behandelden al menige kerk in binnen- en buitenland. Ook in ons eigen bisdom zijn interessante kerken: de uwe? Is er ooit een boekje over verschenen? We zijn geïnteresseerd. Vandaag weer naar Het Gooi. Aan de noordrand liggen 's-Graveland en Kortenhoef. We bezoeken een evenwichtige kerk van Alfred Tepe, de concurrent van Cuypers.

Maleachi in het hoofdaltaar

Antonius

Invloed vanuit het Utrechtse

Oude Antoniuskerk van Kortenhoef in de 17^e eeuw

De St. Antoniuskerk van 's-Graveland / Kortenhoef, Alfred Tepe 1879

Curtevenne is al oud

In 1156 werd een stuk van het gebied van Kortenhoef, 'Curtevenne' genoemd, de tegenwoordige naam is daarvan afgeleid. Kortenhoef heeft in 1259 al een schout en krijgt aan het eind van de 16^e eeuw een dorpsbestuur. In de 17^e eeuw werd het nabijgelegen 's-Graveland ontgonnen. De oude Erfgooiers uit de buurt waren tegen. Deze Gooierskinderen waren gewend turf te steken in dit onland, zoals ze dat gebied noemden. In 1625 werd een verzoek gericht aan de Staten van Holland en West-Friesland om het verdere onland tussen Ankeveen en Kortenhoef en de Gooise zandgronden te ontwikkelen. In 1634 werden de percelen verkaveld en kreeg 's-Graveland een eigen bestuur. Er kwamen grote buitenplaatsen, waaronder het bekende Trompenburgh voor vlootvoogd Tromp. Het ligt als een rond schip tussen het water. Het vrijkomende zand werd naar Amsterdam vervoerd om de grachtengordel te ordenen. Vondel dichtte over het bloeiende 's-Graveland. Door de aanleg van een lange vaart kon al dat zand goed verscheept worden. Later bleek het water hier zo goed, dat alle was van Amsterdam naar de wasserijen langs de vaart werd getransporteerd.

Kerken in de buurt

Het plassegebied in de buurt kent naast Kortenhoef, 's-Graveland en Nederhorst den Berg (waarover later meer) nog een andere woonkern: Ankeveen. De twee protestantse kerkjes daar zijn maar klein. Veel steviger is de katholieke Martinus. Later zullen we ook daar een bezoek gaan brengen en genieten van de robuuste toren en de oude beelden. De huidige katholieke kerk van Kortenhoef ligt vlak bij 's-Graveland. Het 17^e-eeuws protestants kerkje daar heeft de vorm van een Grieks kruis; Daniël Stalpaert was de architect (1657-58). In het torentje een echte Hemony-klok. Kortenhoef centrum heeft een veel oudere kerk. De kerk is idyllisch gelegen en

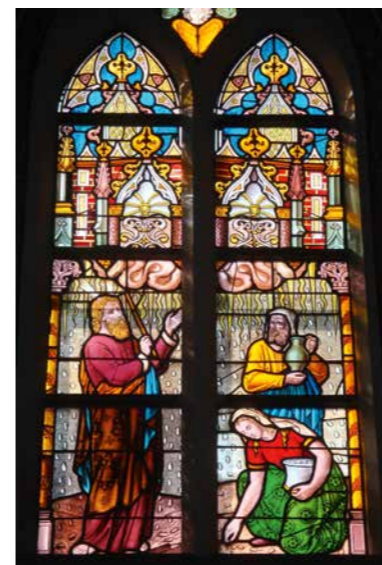

Katholieke Antoniuskerk van Kortenhoef / 's-Graveland

vanaf de provinciale weg heeft iedereen er een prachtig zicht op. Kerk en toren dateren uit de 14^e eeuw. Het schip werd in 1640 vernieuwd. In de toren (met die leuke spits) hangt een laat 14^e-eeuwse (!) klok en een andere klok van Johan Dop uit 1641. Allerlei interessante activiteiten vinden in dit kerkje plaats. Deze was oorspronkelijk aan Antonius gewijd. Die patroon werd overgenomen door de huidige katholieke kerk aan de andere kant van het dorp.

Een fraaie kerk van Tepe

De katholieken van 's-Graveland en Kortenhoef kerken eerst in een schuurkerkje uit 1810. Dat voldeed niet en daarom ontwierp de bekende A. Tepe een fraaie driebeukige hallenkerk met een driezijdig gesloten koor en een toren met ranke (dat heet ingesnoerde) spits. In 1879 werd de bouw gerealiseerd. In tegenstelling tot Cuypers (die op de Franse tour ging), vond Alfred Tepe zijn inspiratie in de laat middeleeuwse Duitse gotiek. Hij bouwde in totaal zo'n 70 kerken. Vaak in het hallenkerk-type, waarbij middenschip en zijbeuken van gelijke hoogte zijn en het middenschip zelf dus geen ramen heeft. Tepe trad in 1872 toe tot het St. Bernulphusgilde, een groep kunstenaars en bevorderaars van de kunst, in 1869 opgericht door de Utrechtse priester Gerard van Heukelum. Andere leden

Mannaregen in het raam

Interieur

van het gilde waren onder anderen de beeldhouwer/schilder F.W. Mengelberg en de edelsmid G.B. Brom. Het werk van Tepe wordt gekenmerkt door eenvoud en soberheid. Andere kerken van Tepe zijn in de naaste omgeving te vinden in Maarssen, Mijdrecht en Vinkeveen. Het bekende St. Bernulphusgilde uit Utrecht is verantwoordelijk voor de inrichting van de kerk. Omdat er niet met de regels gespot mocht worden, kwam een heel evenwichtig geheel tot stand. Cuypers wist deze kerk van collega Tepe ook te waarderen! Opvallend zijn de geglazuurde tegels langs de wanden die in 1887 zijn aangebracht door Klaas Windt. Er kwamen gewelfschilderingen van G. Jansen en een neogotisch hoofdaltaar van G. Brom uit 1883. De profeet Maleachi (die pleitte voor waarachtige eredienst, zie Mal.1, 11) en een musicerende David staren ons aan. In de zijramen treffen we natuurlijk Melchisedek en (zeer leuk afgebeeld) de Mannaregen. In 1893 kwamen er kruiswegstaties en in 1897 een orgel van M. Maarschalkerweerd. Let ook eens op de vloer met mooie mozaïeken in koor en middenpad. St. Joris is vlak voor het hoofdaltaar in gevecht met de draak.

Woeste plannen

Toen de kerk gebouwd werd, was de buurt waar hij lag (de Meent, later Kerklaan) op een paar huizen bij de Smidsbrug na onbebouwd. De parochianen woonden in oud Kortenhoef en elders in 's-Graveland. Pas in 1933 werden de woningen aan de Kerklaan gebouwd en een paar jaar later volgde de eerste grote nieuwbouw-

wijk, de zgn. Oranjebuurt. Hoewel de kerk nog maar nauwelijks een halve eeuw oud was, werd in verband met de nieuwe bebouwing, toen reeds de bouw van een nieuwe, grotere kerk overwogen. Een tekening uit 1936 getuigt van lichte grootheidswaan. De kerk zou plaats bieden aan 670 personen (de oude kerk had 350 zitplaatsen). Gelukkig gingen die plannen niet door. Wel werden er steeds meer huizen in de buurt gebouwd, waar men nu erg blij mee is. In 1962 kwam er nog een bouwobsessie: de Hilversumse architect H.M. Weerkamp ontwierp nu een kerk voor ruim 800 kerkgangers. Wat zijn ze in Kortenhoef nu dankbaar dat al die plannen niet doorgingen en de oude kerk gewoon is blijven staan! Men heeft de kerk van 1983 tot 1987 zorgvuldig gerestaureerd. Binnen zijn kapotte wandtegels vervangen door materiaal dat over was bij de restauratie van de koninklijke wachtkamer in het Centraal Station van Amsterdam. Buiten kijkt Antonius die zich over de kinderen ontfermt ons dankbaar aan. <

Hein Jan van Ogtrop, Haarlem / Heemstede

Gebruik is gemaakt van het boekje uit 1984: Momenten rond een monument, 175 jaar St. Antonius van Padua te Kortenhoef / 's-Graveland en van de beschrijving door Monumentenzorg van de provincie Noord-Holland. De bouwplannen zijn te vinden op de website kerkengek.nl

De WJD begint vandaag

De Wereldjongerendagen in Krakau afgelopen zomer waren een feest van geloof en saamhorigheid. Het vuur werd aangewakkerd bij de deelnemende jongeren uit ons bisdom. Wat is daar nu nog van te merken? En hoe houden de jongeren het vuur brandend?

Op de allerlaatste dag van de Wereldjongerendagen (WJD) deze zomer in Krakau, deed paus Franciscus een opmerkelijke uitspraak: "De WJD begint eigenlijk nu pas." Menigeen is dan al weken onderweg en heeft met honderdduizenden jongeren feest gevierd, het geloof beleefd en genoten van de Poolse gastvrijheid. En dan op die laatste dag heeft de paus het niet begrepen, of iets gemist in het programma? Misschien kwam het door de hitte?

We hebben het over zondagmorgen 31 juli op een veld gevuld met twee miljoen jongeren die vanuit de hele wereld naar Krakau zijn gekomen. Al een ruime week is Krakau overspoeld door een enthousiaste menigte jongeren. Gedurende de week groeide het aantal deelnemers tot meer dan één miljoen. Op zondag om 11.00 uur in de ochtend is de temperatuur al opgelopen naar 35 graden en de zon schijnt onafgebroken. Vele jonge-

ren zoeken verkoeling onder geïmproviseerde afdakjes of parasols. De afsluitende mis met de paus is op grote schermen te volgen en in de verte is hij zelf zichtbaar. De voertaal tijdens deze mis is Pools en Italiaans. Via de mobiele telefoon of een radiootje kan iedereen meelisteren met een Engelse vertaling. Wat bijvoorbeeld heel handig is, omdat het evangelieverhaal van Zacheus (de tollenaar die in een boom klimt en daarna bezoek krijgt van Jezus) in het Pools niet voor iedereen te verstaan is. En dan is het vreemde moment daar. De paus begint zijn preek en vanuit de krakende oordopjes van menig telefoon of radiootje komt de volgende zin door: "We can say that the World Youth Day begins today and continues tomorrow." Die zin wordt nog eens herhaald door de vertaler en inderdaad, de paus zegt het echt. Na een korte pauze vervolgt hij: "De WJD gaat verder, in jullie huizen, want dat is waar Jezus jullie wil ontmoeten vanaf vandaag. De Heer blijft niet alleen in deze prachtige stad of in jullie mooie herinneringen. Hij wil jullie huizen binnengaan, jullie levens, in jullie studies, je eerste jaren van je werk, je vriendschappen en jullie dromen."

Aan het eind van de mis volgt dan toch het officiële einde van de WJD in Krakau en wordt de volgende WJD-locatie bekend gemaakt: Panama, in 2019. En toch galmen de woorden van de paus nog na. De WJD is niet ten einde, zei hij tegen de twee miljoen jongeren op het veld, maar begint nu pas. Wat ga je ermee doen als je thuis bent?

Die vraag is voor veel jongeren een uitdaging in deze tijd en in onze maatschappij. Tijdens de WJD-reis worden jongeren geraakt, kunnen samen hun geloof delen, worden er mooie gesprekken gevoerd. Maar hoe gaat dat verder?

Foto: Rafaël Straayer

Jongerenplatform

Bij thuiskomst werd het jongerenplatform van ons bisdom overspoeld met aanmeldingen. Nog nooit hebben zich na een WJD zo veel jongeren bij het platform aangemeld. Het is na de WJD in Keulen opgericht om leuke jongerenactiviteiten te organiseren. Het woord zegt het al: een platform waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en die een enthousiaste groep is die graag iets voor andere jongeren organiseert. Het jongerenplatform zorgt voor activiteiten die de jongeren elkaar laat ontmoeten. In het volgende nummer van

SamenKerk leest u een ontmoeting met enkele nieuwe leden van het jongerenplatform. Ook nemen we een kijkje bij verschillende andere jongerengroepen die het vuur van de WJD brandend houden. Maar om alvast in de agenda te noteren is het kerstfeest voor jongeren: zondag 18 december voor alle jongeren van dit bisdom (meer informatie op www.jongekerk.nl). En de WJD gaat verder, dus wordt vervolgd. <

Maurice Lagemaat

Paus Franciscus: "De WJD begint vandaag!" Foto: Ramon Mangold

Kerstfeesten voor jongeren en tieners

Op zaterdag 17 december zijn alle *teners* (12 t/m 16 jaar) uit Bisdom Haarlem-Amsterdam uitgenodigd voor het kerstfeest van LifeTeen Haarlem. Het feest zal plaatsvinden in Haarlem. Praktische informatie is te vinden op de website www.jongekerk.nl

Op zondag 18 december zullen alle jongeren uit Bisdom Haarlem-Amsterdam samen Kerst vieren, nadere informatie is ook te vinden op www.jongekerk.nl

Zingend uitzien naar de komst van de Heer

Begin van de advent met 'lessons and carols'

Voor menigeen is een kerstconcert een mooie voorbereiding op het feest. In Haarlem gebeurt dat dit jaar op een bijzondere manier.

De adventstijd is voor veel mensen een periode waarin de muziek een belangrijke rol speelt: er vinden talrijke kerstconcerten plaats en onze kerkkoren bereiden zich met hart en ziel voor op de kerstvieringen. Daarbij lijkt het soms alsof de meditatieve sfeer van de advent ondergesneeuwd raakt onder het feestelijke kerstgevoel. In Haarlem-Noord zal de advent dit jaar op een bijzondere wijze worden geopend. Op zaterdag 26 november wordt een zogenaamd 'Festival of Lessons and Carols' gehouden. Dit is een viering vanuit de anglicaanse traditie waarin het verlangend uitzien naar de komst van de Heer volop beleefd kan worden.

Eén van de dirigenten van het ad-hoc-koor dat deze viering zal verzorgen is Frank de Ruyter. Deze 33-jarige Haarlemse musicus is van jongs af aan gefascineerd door deze bijzondere Engelse traditie. Als jongetje van 10 zong hij al mee in het Festival of Lessons and Carols dat ieder jaar op 23 december in de Sint-Bavokathedraal wordt gehouden. Hij was toen leerling van de Koorschool Sint Bavo en kwam dus sowieso in aanraking met de Engelse koortraditie. Toen hij enkele jaren geleden meezong in het koor van de kathedraal van St. David in Cardiff (Wales) maakte hij voor het eerst een 'carol service' mee op Kerstavond, een voor hem onvergetelijke ervaring.

We vroegen Frank wat hem zo aanspreekt in deze vorm van liturgie.

"Een mooi evenwicht tussen de traditie en de beleving. Aan de ene kant een strakke liturgische vorm, geënt op de eeuwenoude liturgie van de metten, maar aan de andere kant een invulling die kan variëren en die dicht bij de mensen staat. Een Festival of Lessons and Carols laat de Bijbelse boodschap volop klinken in negen lezingen, terwijl daarna diezelfde boodschap op een soms volkse manier wordt verklankt in de liederen (carols)."

Kun je nog iets meer vertellen over de vorm van het Festival?

"De viering begint in het donker. Het koor, de lectoren en de voorganger(s) komen dan met brandende kaarsen in processie de kerk binnen. Op kerstavond wordt daarbij altijd het bekende kerstlied 'Once in Royal David's City' gezongen. Voor de komende adventsviering hebben we gekozen voor het verstillde 'Kom tot ons, de wereld wacht': eerst voorgezongen door een solist, dan door het koor en daarna stemt de hele gemeenschap in. Vervolgens verwelkomt de voorganger van de viering de aanwezigen en nodigt hen uit tot gebed. Dit mondt uit in het gezamenlijk bidden van het Onze Vader. Daarna begint de kern van de viering: de reeks van negen lezingen, die elk door een andere persoon worden voorgedragen – in de Engelse traditie gaat dat heel hiërarchisch vanaf de jongste koorknaap tot de bisschop – en die steeds worden gevolgd door één of meer 'carols'. Eveneens overgenomen uit het getijdengebed is het zingen van de 'responses', waar enkele korte Bijbelteksten in dialoogvorm worden gezongen. De viering eindigt met een slotgebed en de zegenwens door de voorganger. Tot besluit volgt nog een gezamenlijk te zingen lied."

Er wordt dus niet gepreekt?

"Nee, de bedoeling is juist dat de lezingen voor zichzelf spreken en dat er niets wordt uitgelegd. Hoewel, je maakt wel mee dat sommige voorgangers het niet kunnen laten om van het welkomstwoord een uitgebreide preek te maken."

Is een Festival of Lessons and Carols een typisch anglicaanse aangelegenheid?

"Het is wel is de Anglicaanse Kerk ontstaan, maar een dergelijke viering kan zonder meer ook in andere kerken mensen aanspreken. In Engeland zie je dat ook in rooms-katholieke kerken dergelijke vieringen gehouden worden en in ons eigen land heeft het protestantse Centrum voor de Kerkzang een succesvolle uitgave verzorgd met een Nederlandse versie van het 'festival'. Deze vorm leent zich dan ook heel goed voor oecumenisch gebruik, want het

Frank de Ruyter

is een liturgie die bestaat uit wat christenen met elkaar verbindt: Bijbellezingen, gebed en muziek."

Is een Festival of Lessons and Carols aan het begin van de advent niet veel te vroeg?

"Oorspronkelijk was het inderdaad een kerstgebeuren. Op Kerstavond van het jaar 1918 vond het eerste Festival of Nine Lessons and Carols plaats in de kapel van King's College. Die traditie bestaat daar nog steeds en werd wereldwijd bekend door de radio- en tv-uitzendingen van de BBC. Ook in Nederland zijn er nog steeds mensen voor wie het pas echt Kerstmis is als ze op 24 december de Carols uit Cambridge hebben gezien en gehoord. Maar je ziet dat er tegenwoordig ook aangepaste carol services gehouden worden op andere momenten in het kerkelijk jaar, met name in de advent. De grote belangstelling voor de 'festivals' wijst erop dat veel mensen gevoelig blijken te zijn voor een liturgische vorm waarin zij door aansprekende teksten en met mooie muziek worden geleid naar de essentie van de christelijke geloofstraditie." <

Bert Stolwijk

De adventsviering wordt gehouden op zaterdag 26 november 2016 om 17.00 uur in de H. Adelbertuskerk, Rijksweg 28 (hoek Zaanenstraat) in Haarlem, en wordt georganiseerd door de H. Franciscusparochie i.o. in samenwerking met de KSSG Haarlem-Amsterdam. Iedereen is welkom.

Als u dit blad leest, kunt u zich mogelijk nog aanmelden voor het ad-hoc-koor dat op zaterdag 26 november gedurende een scratchdag alle gezangen zal instuderen. Zie voor meer informatie www.kssg.nl/agenda of bel 023-5112686

INSPIRATIE

‘U hebt zich over onze wonden gebogen
en ons genezen, met een medicijn
dat sterker is dan onze zweren,
een **barmhartigheid** groter dan onze schuld.’

Uit een inleiding bij de ambrosiaanse ritus

De zeven werken van barmhartigheid: de doden begraven, Meester van Alkmaar, olieverf op paneel, 1504, collectie Rijksmuseum

30 jaar hulp aan de rand van Europa

Caritasprojecten in Banja Luka, Bosnië

De dienst Caritas van bisdom Haarlem-Amsterdam ondersteunt al vele jaren hulpprojecten in het bisdom Banja Luka in Bosnië. Een delegatie van ons bisdom vierde ter plekke het jubileum van dertig jaar caritas mee.

Hoe belangrijk de caritas van de kerk kan zijn, wordt duidelijk als je je aan de randen van Europa begeeft. In september reisden enkele groepen uit het bisdom Haarlem-Amsterdam naar Bosnië om een bezoek te brengen aan ons partnerbisdom Banja Luka. De aanleiding? Dertig jaar geleden werd daar de Caritasorganisatie opgericht. Toen geleden bestond Joegoslavië nog; de Berlijnse muur en het IJzeren Gordijn waren nog gesloten, de kilte van de Koude Oorlog was op een hoogtepunt. Tien jaar later had Bosnië een burgeroorlog achter zich en moest het land onder een gedwongen vrede weer zichzelf oppakken. Hoe belangrijk kan caritas zijn. 25 jaar geleden, tijdens de burgeroorlog, begon de hulpverlening vanuit Nederland.

Moskeeën en kerken

Banja Luka is een oude stad, maar daarvan is bij het rondlopen weinig te zien. Opvallend, voor onze West-Europese ogen, is de prominente aanwezigheid van de islam en de oosters-orthodoxen. Dat begin al bij aankomst aan de grens, de EU-buitengrens, in Gradiska. Duidelijk zichtbaar zijn een moskee en een grote orthodoxe kerk, de katholieke kerk staat ergens achteraf. Elk dorpje heeft wel een moskee en een orthodoxe kerk. Dat klinkt sprookjesachtig, maar ze staan ook in dorpen die vóór de burgeroorlog in meerderheid katholiek waren. De oorspronkelijke bewoners zijn verdreven of vermoord. De meerderheid van de bewoners in dit gebied zijn Serven, en die laten dat

ook duidelijk merken. Overal hangen vlaggen van de Servische autonome republiek; we hebben slechts één Bosnische vlag gezien. Aan de grote winkelstraat van Banja Luka staan een orthodoxe kerk (kleiner dan die in de Tweede Wereldoorlog werd vernield) en aan het eind een moskee, kleiner dan die in de burgeroorlog werd opgeblazen.

Feestelijke viering

Op 22 september werd met een feestelijke Mis in de kathedraal de viering van dertig jaar caritas gestart. De bisschop, Mgr. Komarica, was de hoofdcelebrant; zijn hulpbisschop, enkele priesters onder wie buitenlandse gasten en een Nederlandse diaken, vierden mee. De kerk was gevuld met mensen werkzaam bij de caritas en met vooral de buitenlandse bezoekers, die uit volle borst meededen. De preek van de bisschop kunnen we niet samenvatten, maar de sfeer was goed. Aansluitend ging het gezelschap naar de feestlocatie waar onder andere de buitenlandse partners spraken. Behalve van het bisdom Haarlem-Amsterdam krijgt de caritas in Banja Luka ook steun vanuit Oostenrijk en Duitsland, eveneens partners die al sinds de burgeroorlog betrokken zijn. Iedereen die de afgelopen jaren wat betekend had voor de Caritas in Banja Luka – en dat zijn er heel veel – kreeg een oorkonde en een woord van dank.

Brandhout

Behalve het feestelijke gedeelte werden ook enkele projecten bezocht die duidelijk maakten wat de caritas doet, en wat de groepen uit het bisdom Haarlem-Amsterdam daaraan bijdragen. Zo werden enkele

mensen bezocht die thuiszorg krijgen vanuit de caritas. Hiervoor moest soms ver door het binnenland gereden worden, naar afgelegen plaatsen waar de regionale overheid de wegen zelfs niet meer teerden. Daar wonen mensen die, door iedereen verlaten en vergeten, soms vluchteling in eigen land, hulp nodig hebben. Daar komt de caritas. Het gaat om oudere mensen, mensen met lichamelijke of geestelijke handicaps, mensen die in oude en krakkemikkige huisjes wonen zonder warm water. Dan te bedenken dat er in de winter veel sneeuw kan vallen! Caritas koopt, deels met hulp vanuit Nederland, brandhout voor arme families in de winter. Andere groepen hebben geholpen om de schade van de overstroming van enkele jaren geleden te verhelpen. Maar overal zichtbaar zijn nog vooral de gevolgen van de burgeroorlog.

Zelfvoorzienend

De caritas en het bisdom Banja Luka proberen zelfvoorzienend te zijn. Met behulp van economische projecten (wijn, kaas, een boerderij en groentekassen) dragen ze bij aan werkgelegenheid in een gebied waar de overheid weinig betrouwbaar is. En waar de overheid niet altijd de katholieke minderheid beschermt. Indrukwekkend was ook de betrokkenheid van de mensen bij hun kerk. Sommigen liepen op zondagmorgen meerdere kilometers om bij de H. Mis te kunnen zijn. Met veel moeite en tegen de weerstand vanuit de bevolking en de overheid in worden kapotte of vernielde kerken weer opgebouwd. Een zondagsviering wordt al snel een gemeenschapservaring, waarbij eten en ontmoeting achteraf centraal staan. Hulp aan de caritas daar blijft dus nodig, en onze hulp daarbij ook. De caritas in Banja Luka helpt iedereen in nood: moslims, orthodoxen en katholieken die aan hun deur kloppen. Als u daaraan bij wilt dragen, neemt u dan contact op met ondergetekende. <

Erik Sengers,
Dienst Caritas, coördinator Banja Lukagroepen

Adventsactie 2016: solidariteit doorgeven!

Onze economie doet denken aan een nieuwe 'godsdienst', compleet met 'offers' die wij vandaag moeten brengen zodat het morgen beter gaat. Solidariteit met mensen die het minder hebben, is ver te zoeken, zeker als ze ver weg wonen. Dit jaar vraagt Adventsactie tijdens de Advent aandacht voor vijf projecten in het buitenland, die alle moeders en kinderen centraal stellen.

Bethlehem

In veel gezinnen in de Westelijke Jordaanoever is de vader werkloos of afwezig. Daardoor is er alleen geld voor de basisbehoeften en kunnen ze het onderhoud van hun huisje niet betalen. Vooral kinderen zijn hier slachtoffer van, want het heeft een grote invloed op hun ontwikkeling. De Ridderorde van het Heilig Graf van Jeruzalem knapt de huisjes op van 45 arme gezinnen in Bethlehem en Oost-Jeruzalem. Gezinnen met jonge kinderen en zonder vader krijgen voorrang. Zo krijgen ook zij een veilig thuis.

Rwanda

De organisatie CECYDAR helpt al 23 jaar straatkinderen in Kigali, de hoofdstad van Rwanda. Ze vangen de kinderen op, maar hun doel is dat de kinderen terug naar huis kunnen. Daarom helpen ze de kinderen om te herstellen van hun tijd op straat. Ze krijgen in het centrum kleding, medische zorg, gaan naar school en hebben contact met een psycholoog.

Congo

De Democratische Republiek Congo is een van de armste landen ter wereld. Jonge alleenstaande, vaak ongeschoolde, moeders lijden erg onder het gebrek aan sociale zekerheid. Het lukt hen zelfs niet om te voorzien in de basisbehoeften van hun gezin. Omdat onderwijs ontwikkelingskansen schept, organiseren de paters redemptoristen cursussen 'snit en naad', gecombineerd met diverse cursussen. De vrouwen kunnen daardoor een eigen zaak opstarten en hun gezinnen onderhouden.

Burkina Faso

Op verzoek van de lokale bisschop geven de zusters van de congregatie OLV van Liefde van de Goede Herder aandacht aan de situatie van vrouwen en kinderen in de sloppenwijk Burkinabé. Veel meisjes werken in de huishouding en worden door hun werkgevers uitgebuit. Bijna alle meisjes zijn fysiek of verbaal misbruikt. De zusters willen een huis inrichten voor 15 meisjes en vrouwen die slachtoffer werden van geweld, een kleuterschool stichten en opleidingen aanbieden voor 150 meisjes en vrouwen per jaar.

Malawi

Malawi is een van de armste landen ter wereld en wordt geteisterd door aids. De gemeenschap van Sant'Egidio zet zich in om de problemen, veroorzaakt door deze ziekte, te bestrijden. De belangrijkste doelstelling van het project is de verbetering van de gezondheidsstructuren in Malawi. Een tweede doelgroep van het project zijn tieners die slachtoffer zijn van kindhuwelijken: de helft van de vrouwen in Malawi is al getrouwd voor haar 18de verjaardag.

Meer informatie vindt u op www.adventsactie.nl. U kunt bijdragen via de collecte in de kerk of via de brief met acceptgiro die veel mensen thuis ontvangen. U kunt ook doneren via de website van Adventsactie.

In deze rubriek besteedt internetpastor Nikolaas Sintobin sj aandacht aan geloof, kerk en internet.

Digitale liturgie

Het christendom heeft zich altijd aangepast aan de omstandigheden. Het is dan ook zinvol op het gebied van gebed en liturgie zorgvuldig te experimenteren met nieuwe technieken.

Niet zolang geleden was er een nationale bisschoppenconferentie ergens in de wereld die bepaalde dat priesters voor hun homilie geen gebruik mochten maken van een iPad. Dat was namelijk niet verenigbaar met de waardigheid van de liturgie. Gelijkaardige reacties waren er eeuwen voordien bij de geleidelijke invoering van gedrukte missalen en lectionaria. Die stuitten op grote weerstand. Het vergankelijke papier was immers inferieur aan het duurzame en kostbare perkament dat tot dan toe was gebruikt, en dus niet passend voor de eredienst. We weten allen hoe dit geëvolueerd is.

Gebed en liturgie raken aan het hart van het christelijk leven. Het spreekt voor zich dat ze de nodige eerbied vragen. In een samenleving en cultuur die gekenmerkt

worden door een steeds hoger ritme van verandering, kan dit weleens leiden tot spanningen. Als je het ruimer beschouwt, dan stel je echter vast dat deze spanning behoort tot het wezen zelf van ons geloof. Wij geloven namelijk dat God mens is geworden in Jezus. Dat God helemaal in onze mensenwerkelijkheid is binnengekomen. Vandaar dat inculturatie een uitdaging is die inherent is aan het christendom: het zoeken, in de eigen cultuur, naar aangepaste vormen, woorden, symbolen, draagvlakken enzovoort om het Evangelie te verkondigen.

Ik heb de indruk dat de soepelheid in deze best groot is. Toen ik onlangs voor 150 hogere oversten van de Vlaamse religieuzen een voordracht gaf over geloof en internet, bleek dat in de meeste Vlaamse kloosters werd deelgenomen aan de digitale retraites die wij aanbieden. Tijdens de voorbije Wereldjongerendagen in Krakau maakten de jongeren massaal gebruik van digitale radio voor de simultane vertaling van de toespraken van de paus. Meer en meer priesters en diakens bidden het getijdengebed op hun smartphone. En als je vandaag tijdens een eucharistieviering gelovigen naar hun mobiel ziet kijken, is dat steeds vaker omdat ze de gebeden en de lezingen volgen via een app.

De ervaring lijkt me aan te wijzen dat het hier, uiteindelijk, niet gaat over waardigheid of eerbied. Wel over een nieuwe stap in de hierboven genoemde inculturatie. Het is zinvol om daar omzichtig mee om te springen. Maar ook om risico's te durven nemen en te experimenteren. <

Nikolaas Sintobin sj

Internetpastor en verantwoordelijk voor

www.biddenonderweg.org, www.gewijderuimte.org,
www.ignatiaansbidden.org, www.inalldingen.org,
www.verderkijken.org

Van het oudste hofje en de jongste kathedraal

Een wandeling door katholiek Haarlem

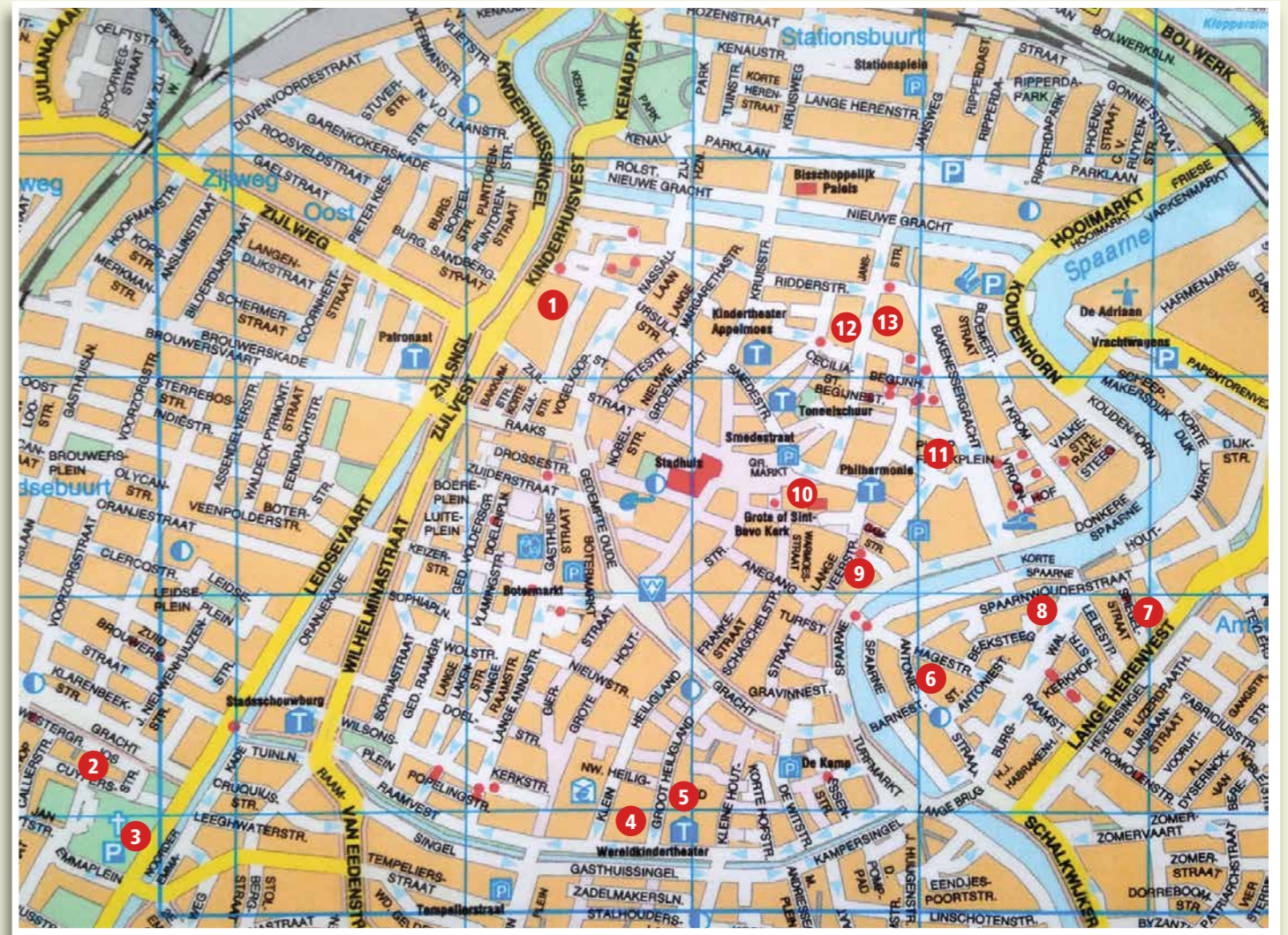
In veel steden in ons bisdom zijn sporen van de katholieke geschiedenis terug te vinden. Sommige zeer opvallend, zoals kerken en kloosters, andere subtieler, zoals verwijzingen in gevelstenen of achter voordeuren. Ga met deze rubriek in de hand op stap en laat u verrassen! Aflevering vijf brengt ons naar hofjesstad Haarlem.

In kort bestek

In de 10^e eeuw komt 'Haralem' al voor in literaire bronnen. In 1572 koos Haarlem in de Tachtigjarige Oorlog partij voor de opstandelingen van Willem van Oranje. Een belegering volgde. Haarlem had als katholieke stad zwaar te lijden onder de Reformatie, hoewel er ook korte tijd godsdienstvrede was. Vanaf 1581 ging het katholieke leven in de Spaarnestad ondergronds.

Vlamingen en Fransen bezorgden met hun linnennijverheid de stad een bloeiperiode. De reputatie van schilderstad kreeg het met kunstenaars als Jacob van Ruisdael, Frans Hals en Pieter Saenredam. Haarlem is sinds 1853 de zetel van het bisdom Haarlem, sinds 2009 bisdom Haarlem-Amsterdam. De Gentse heilige Bavo is de beschermheilige van de stad.

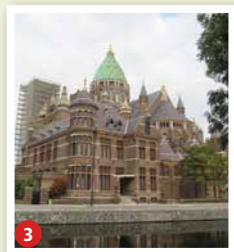
1. Frans Loenenhofje, Witte Herenstraat 24

Het Frans Loenenhofje werd in 1607 gesticht, uit de nalatenschap van de Amsterdamse koopman Frans Loenen. Voor dit hofje werd een deel van het terrein van het vroegere Norbertijnenklooster gekocht. Deze Norbertijnen gingen altijd gekleed in het wit. Het hofje huisvestte elf arme, katholieke vrouwen. In 1609 voegde Frans Loenens vriend, de proost Jacobus Zaffius hier nog eens vijf woningen aan toe: de 'proostkamers'. Lieven de Key bouwde de toegangspoort in 1625 in de stijl van de Hollandse renaissance. Bovenin ziet u het wapen van Frans Loenen: een onthoofde leeuw. Sfeervol zijn de vier nog steeds op gas brandende lantaarns, van het oudste Haarlemse type, die het hofje 's avonds een uniek aanzien geven.

2. Hofje Codde en Van Beresteijn, J. Cuyperstraat 16-54

Hofje Codde werd in 1611 opgericht in opdracht van Mr. Pieter Janszoon Codde voor 'vier oude armen vrouwen'. Codde was kapelaan van de (oude) Sint Bavokerk. Kunstschilder Nicolaes Van Beresteijn stond aan de basis van een ander hofje voor 'arme oude luijden tsij mans ofte vrouw' (1688). Het Haarlemse Hofje Codde en Van Beresteijn is in 1969 ontstaan uit de samenvoeging van beide binnenstadhofjes. Het ligt naast de kathedrale basiliek Nieuwe Bavo. Het telt achttien bewoonde huisjes rond een binnenhof. Ontworpen door architect J.H. van der Laan.

3. Kathedrale Basiliek Nieuwe Bavo, Leidse Vaart 146

De Nieuwe Bavo (1895-1930) werd gebouwd aan de rand van het toenmalige uitbreidingsgebied van Haarlem. Door de samenwerking tussen architect Joseph Cuypers, zijn assistent Jan Stuyt en talrijke kunstenaars, geldt het als een topmonument van architectuur en interieurkunst. Samen met de Sagrada Familia te Barcelona, de Sacré Coeur te Parijs, de Westminster Cathedral te Londen en de Nationale Basiliek van het Heilig Hart (Koekelberg) te Brussel, behoort de Nieuwe Bavo tot de vijf kerken die tussen 1850 en 1950 op wereldniveau van belang zijn geweest voor een verdere architectuurontwikkeling.

De kathedraal groeide uit tot een keerpunt in de kerkbouw: van neogotiek naar een nieuwere vormgeving. Cuypers ontleende motieven aan het Romaans en de vroege Franse gotiek, terwijl in de ornamentiek Moorse en Assyrische motieven herkenbaar zijn. De art nouveau gold als eigentijdse inspiratiebron. De driebeukige kruisbasiliek met koperen koepel op de kruising, twee westtorens, kapellen langs de zijbeuken en straalkapellen rond de kooromgang, is uiteindelijk in drie fasen gerealiseerd. Er zijn onder meer ramen en wandschilderingen van Han Bijvoet, tegeltableaus van Jan Toorop, beeldhouwwerken van Johannes Petrus Maas en (edel)smeedwerk van de gebroeders Brom. Recent zijn er ramen van Jan Dibbets geplaatst, een mozaïek van Gijs Frieling en glaskunst van Marc Mulders. Dit grootschalige 'Gesamtkunstwerk' herbergt in de crypte het prachtige Kathedraal Museum, vanaf 4 april weer geopend. H. Mis: di t/m vr 12.30, za 19.00, zo 10.00.

4. Frans Hals Museum, Groot Heiligland 62

Gevestigd in het voormalig Oudemannenhuis uit 1608. In de collectie tal van schilderijen met bijbelse en religieuze thema's, waaronder de Kindermoord van Bethlehem (Cornelis Cornelisz. van Haarlem, 1591) en de Doop van Christus in de Jordaan (idem, ca. 1592). Maar ook katholiek zilver uit schuilkerken. Frans Hals zelf was katholiek en werd pas op zijn 70ste gereformeerd. Het 'Heiligland' ontleent zijn naam aan het voormalige Minnebroederklooster (1453-1581). Het feeëriek Heiliglandkwartier is geliefd om zijn verscholen steegjes, gasthuishuisjes, musea en galeries.

5. Gevelsteen hoofdpoort voormalig St. Elizabeth's Gasthuis, Groot Heiligland 47

De naam 'St. Elysabets gasthuys' komt voor het eerst voor in een archiefstuk van 1406. De naam van dit gasthuis verwijst naar de Hongaarse heilige Elizabeth van Thüringen (1207-1231), patrones van onder meer ziekenhuizen en verpleegsters. Het poortje (1767) leidde naar het vierde Elizabeth's Gasthuis (1581), nadat eerdere door stadsbranden waren verwoest of gedwongen waren verplaatst. Gelegen op de terreinen van het Minnebroedersklooster dat in 1578 tijdens de Reformatie door het stadsbestuur was geconfisqueerd. Beeldhouwer was Jan Woodman. De voorstelling betreft het vervoer van een zieke naar het gasthuis. Op de achtergrond is mogelijk een stadsbrand verbeeld.

6. Rosenstock-Huessy Huis, voorheen Sint Jacobs Godshuis, Hagestraat 10

De geschiedenis van het huis is er een van ruim 550 jaar zorg voor de medemens. Op 6 maart 1437 besloot Lysbeth Jan Bette Heinrichzoon, een Haarlemse weduwe, haar huis te bestemmen tot gasthuis voor arme lieden. Toegewijd aan de apostel Sint Jacobus de Meerdere. Sindsdien heeft het uit deze schenking gegroeide gebouwcomplex onderdak geboden aan een reeks van activiteiten, gericht op zorg voor behoeftigen van allerlei aard. Het Rosenstock-Huessy Huis, voorheen Sint Jacobs Godshuis is al eeuwen lang een pleisterplaats voor pelgrims op weg naar Santiago de Compostela in Noord-Spanje.

7. Gevelsteen met Dodendans, Lange Herenvest / Nieuwe Spaarnwouderstraat TO 13

Afgebeeld is een zogeheten Dodendans, met de drie standen: 1. Geestelijkheid (Ick bidt voor U), 2. Adel (Ick vecht voor U), 3. Burgerij, hier agrariër (Ick voede U). De dood spreekt: Ick stryck U algar (allemaal) ghelycke. Wie kant maken dat nieman zal laken (Wie kan er iets tot stand brengen, waarop niemand iets heeft aan te merken?). De steen 'spreekt' weer na een kleurrestauratie.

8. Woonhuis, Spaarnwouderstraat 40

In dit huis bevond zich ooit een katholieke schuilkerk en voorganger van de Spaarnekerk. In 1885 vestigden zich hier vijf zusters uit het Duitse Salzkotten (bij Paderborn) van de congregatie Dochters van de Heilige Harten van Jezus en Maria, thans genoemd Franciscanessen van Alverna. Zij namen de taak op zich om zieken thuis te verplegen. Uit dit kleine convent zou zich het Haarlemse ziekenhuis de Maria-Stichting ontwikkelen. Dit ziekenhuis werd in mei 1899 ingewijd.

9. Het Broodkantoor, Lange Veerstraat 21b

Een uniek inpandig huisje, door pastoor Bloemert – de Haerlemsche Augustijn – in de 17^e eeuw gebouwd om brood aan de armen uit te delen. Als een soort voedselbank. Recent is het huisje grondig gerestaureerd waarbij ook weer de oude kleuren zijn teruggebracht. Bloemert stichtte ook de voormalige schuilkerk aan de Kokstraat/Bakenessergracht. De vermaarde Franse filosoof Descartes was een goede vriend van Bloemert en Vondel heeft drie gedichten op Bloemert gemaakt. Na afspraak te bezoeken: buskernj@hetnet.nl

10. Kling-klang-klang: Damiaatjes St. Bavokerk, Grote Markt en daarbuiten

Men bouwde de Grote of St.-Bavokerk tussen 1370 en 1520. De houten, met lood beklede toren is 78 m hoog. Uniek in het interieur van deze gotische kruiskerk is onder meer het Müllerorgel – waar Mozart als kind nog op speelde. De Damiaatjes zijn klokken (1732) in de spits van de kerk die elke avond tussen negen en half tien volgens een bepaald motief kleppen. Oorspronkelijk waarschuwden zij dat de stadspoorten gingen sluiten. De klokken herinneren aan de verovering van het Egyptische Damiate tijdens de Vijfde Kruistocht in 1218/1219. Het verhaal gaat dat de Haarlemmers een belangrijke rol hebben gespeeld bij de val van de stad door de ketting die de Nijl afsloot, kapot te varen. In het Frans Halmuseum hangt een schilderij dat deze episode verbeeldt.

11. Hofje De Bakenesserkamer, Wijde Appelaarsteeg 11

Dit is het oudste hofje van Haarlem, mogelijk zelfs van Nederland, gesticht in 1395. Het is een prachtig hofje met een regen-tenkamer uit 1663. De pomp is overdekt met een mooi baldakijn, zodat de bewoonsters ook in de regen daar droog stonden. Gevelsteen: *Ingang vant Gesticht van Dirk van Bakenes [de stichter] voor Vrouwen acht en twee mael ses*. Er was oorspronkelijk plaats in het hofje voor 8 + (2x6) = 20 vrouwen. Zij betaalden in de 18^e eeuw 100 gulden bij hun aankomst. Daar mochten zij vrij voor wonen, ze kregen iedere week zes stuivers, gratis turf, brandhout en met Kerst en Pasen een extra gift. Ook kregen zij medische hulp en wanneer zij kwamen te overlijden, een begrafenis. Voor arme, alleenstaande vrouwen was het hofje een uitkomst. De stad Haarlem telt nog 23 hofjes. Op de lijst voormalige hofjes staan er nog eens 27.

12. St. Janskerk / Noord Hollands Archief, Jansstraat 40

In oorsprong een voeggotische tweebeukige kerk horend bij het in 1310 gestichte klooster der Johannieters. De kerk heeft houten tongewelven. In 1595 plaatste men onder toezicht van stadsmetselaar Lieven de Key een houten met lood beklede dakruiter met renaissance-kenmerken. Na 1579 was de kerk lange tijd in gebruik bij de Hervormde Gemeente. Sinds 1936 gemeentearchief. Beeld van St. Jan (Geertgen tot Sint Jans of Jansridder) bij de archiefingang is van Fioen Blaisse (1988).

13. St. Josephkerk, Jansstraat 43

De kerk is in 1841-1843 gebouwd naar een ontwerp van H.H. Dansdorp, architect bij Rijkswaterstaat. Boven het neoclassicistische tempelfront prijkt een rond koepeltorentje. Na de verheffing tot kathedraal (1853) werd in 1856-1857 door Th. Molkenboer het koor vergroot. De neorenaissancistische zijaltaren in het transept zijn van het atelier van P.J.H. Cuypers en F. Stoltzenberg. Het hoogaltaar is één van de weinige nog bestaande zogenaemde ciboriumaltaren. 'Ciborium' verwijst naar de tent, waarin tijdens de tocht van het joodse volk door de woestijn de Ark des Verbonds was geplaatst. H. Mis: ma, wo, vr 9.00 (Mariakapel), za 12.00 (Mariakapel), zo 11.15.

Michel Bakker

Met dank aan Martin Busker, Wim Eggenkamp, Pim Hurdeman, Gerard Jaspers, Olga van der Klooster en Hein Jan van Ogtrop

Loslaten en thuiskomen: een les in nederigheid

Toen ik nog maar net in de wereld van de media werkte, had ik het voorrecht Henri Nouwen te bezoeken, een priester uit het aartsbisdom die carrière had gemaakt in de universitaire wereld van de Verenigde Staten, maar daar zo was leeggezogen dat hij een ander leven wilde. Hij woonde toen tijdelijk in Trosly, vlak bij Parijs. Daar woonden en wonen mensen met en zonder geestelijke handicap samen om te groeien aan elkaar. Deze inspirerende gedachte werd ontwikkeld door Jean Vanier, die een wereldwijde beweging startte om anders naar elkaar te kijken en om te leren van de ander. Ieder mens is een beeld van God en ieder mens heeft zijn of haar eigen handicaps. Deze niet-alledaagse vorm van samenleven begint en eindigt met Jezus, die zichzelf breekt en geeft om dichterbij de ander te komen en daarmee gemeenschap te stichten.

Henri Nouwen leefde in Trosly om de beweging die luistert naar de naam De Ark beter te leren kennen en om zijn universitaire status los te laten. Dat kostte hem best veel moeite, want hij werkte en bad samen met mensen die zwaar gehandicapt waren. En tegelijk werkte hij aan zijn klassieker over de weg van iedere mens om thuis te komen. Hij keek elke dag naar een kopie van het schilderij van Rembrandt over de verloren zoon en vroeg zich af wie hij zelf nou was in het leven: de verloren zoon, de oudste zoon of de Vader. Meer en meer ontdekte hij door de vertrouwde beelden van zichzelf los te laten dat hij ook een vader kon zijn.

En die vader merkte daar in Trosly en later in Toronto dat hij een onhandige vader was voor de mensen die aan hem werden toevertrouwd. Zelden zag ik zo'n twijfelende vader die zo zat te schutteren bij de simpelste handelin-

Foto: Nicolette Huis in 't Veld – Blessing

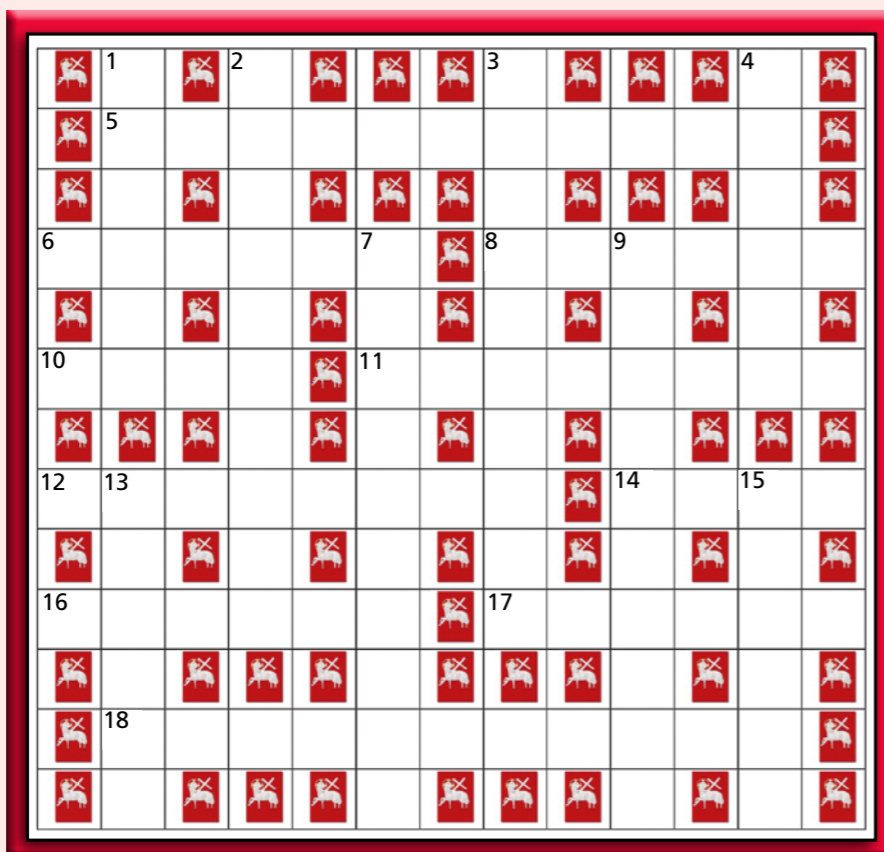
gen. Maar hij was een vader die toch zijn vaderschap ontdekte omdat zijn gehandicapte naasten barmhartig waren voor hem. Daar leerde ik van Henri Nouwen dat je pas vader kunt zijn wanneer anderen jou dat vaderschap schenken.

Ik heb afgelopen jaar vaak aan deze ontmoeting in Trosly en later in Toronto moeten denken. Want vanaf maart was ik bezig om zelf los te laten en thuis te komen in een andere omgeving: die van een kleine katholieke uitgeverij in Baarn. Ik was als hoofdredacteur journalistiek bij KRO-NCRV gewend dat alles voor mij geregeld werd. Ik was een bevoorrecht mens maar voelde diep in mezelf dat ik in mijn professionele leven meer met het geloof wilde doen. Daarom nam ik afscheid als hoofdredacteur journalistiek, bleef wel verantwoordelijk voor levensbeschouwing bij de KRO-NCRV en koos er voor om het grootste deel van de week het katholieke geloof uit te dragen bij een uitgeverij. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Want ik moest weer veel zelf doen en ben ook buitengewoon onhandig. Ik kon alleen maar loslaten en thuiskomen bij mijn nieuwe collega's omdat zij mij aanvaardden in al mijn tekorten. Door los te laten, leerde ik weer dat het niet om mij gaat in het leven. Als je loslaat en probeert thuis te komen op een andere plek, krijg je een les in nederigheid. Die les heb ik beschreven in het onderstaande boek, een briefwisseling met de nieuwe bisschop van Den Bosch, mgr. Gerard de Korte. <

[Eindelijk thuis](#) | Henri Nouwen | Lannoo

[Loslaten en thuiskomen - een bewogen jaar in brieven](#) | Mgr. Gerard de Korte en Leo Fijen | Adveniat

'n beetje crypto

Horizontaal

- 5.** Dit leeswerkje is echt **6.** Samen, maar niet met velen **10.** Een heilige slee geeft niet mee
11. Het is eetbaar, maar met dubbele weerstand **12.** Kerkgenootschap dat er nu anders uitziet
14. Gruw jij? Het is wel lekker **16.** Eerste gulden voor een speelkaart voelt zacht aan **17.** De godin en het meisje zien er mooi rood uit **18.** Zo te horen mannen met kinderen, maar niet in de hemel

Verticaal

- 1.** Deel van een dier kijkt u lang aan **2.** Een koerier wordt in die plaats ter aarde besteld?
3. Een muziekgroepje om iets te weten te komen? **4.** Zij bidt voor de schuldenaren?
7. Hij bestudeert de Latijnse leefomgeving met een slimmigheidje **9.** De eerste maaltijd is vet goed
13. Jammer voor dit vogelproduct en dat is weer jammer **15.** Geen oude heilige

De prijswinnaars van de crypto in SamenKerk nummer 5:

- A. Hoogenboom, Hoogkarspel
- H.M.P. Versteeg, Amsterdam
- Dhr. G. de Wit, Grootebroek

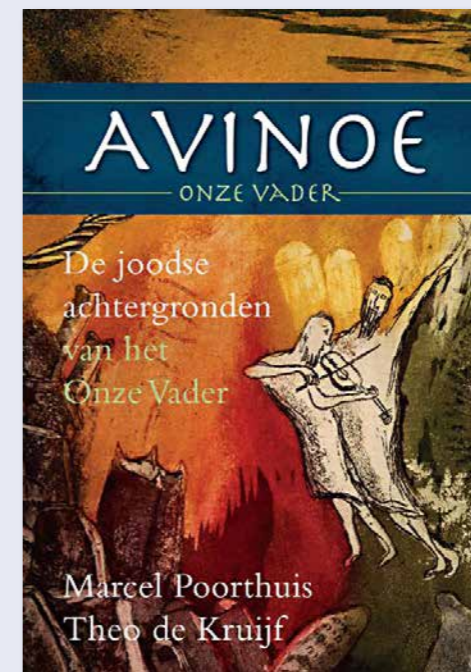
Een nieuwe bede: breng ons niet in beproeving!

Het is bekend: een spannend verhaal heeft een hoofdpersoon die allerlei moeilijkheden tegenkomt. Hij weet die te overwinnen en uiteindelijk viert hij de triomf. Eigenlijk is het met het geloof niet anders. Een mens zoekt zijn weg door het leven en komt veel obstakels tegen: verdriet, tegenslag, maar ook uitdagingen die hij moet overwinnen om verder te komen. Zo gaat de levensweg samen met groei, met verdieping van levenservaring die niet mogelijk zouden zijn als een mens alleen voor het gemakkelijke en positieve zou hoeven te kiezen.

Dat wordt misschien ook bedoeld met de Bijbelse notie van beproeving. Abraham wordt gevraagd zijn zoon te offeren, en leert dat als een beproeving van God te zien. Hij komt daardoor tot nieuw inzicht: God wil geen geweld, maar wil dat de zoon een kind van God is, niet het bezit van Abraham. Vandaar: "Het gebeurde dat God Abraham beproefde." Abraham wordt beproefd, ja, zelfs op de proef gesteld. Zover durft de Bijbel te gaan!
 In het joodse ochtendgebed komt die gedachte weer terug, maar daar wordt tevens gebeden om niet in de macht van beproeving te geraken.

*Breng mij niet in de macht van het kwaad,
 noch in de macht van beproeving,
 noch in de macht van schande.*

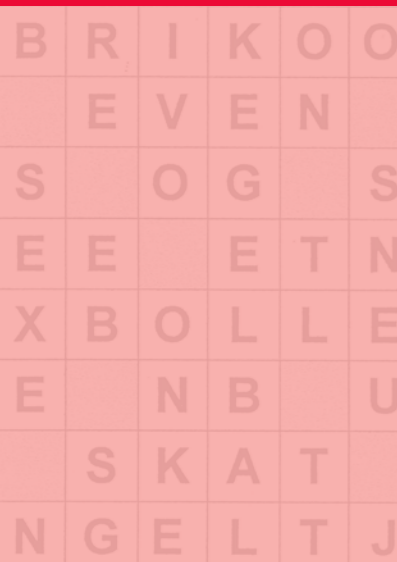
Het lijkt erop dat goed en kwaad verstrengeld zijn, zodat we niet altijd kunnen uitmaken of wat kwaad was toch niet ook goeds bevat. Jezus zelf wordt in de woestijn beproefd. De satan, wellicht niet het absolute kwaad, maar een soort van opponent die dwingt om hindernissen te overwinnen, citeert zelfs Bijbelteksten! De Jacobusbrief leert ons dat het kwade niet

van God komt. Het kwade schuilt in het hart van de mens, het zijn zijn eigen begeerten. Toch mogen we in de ervaring dat het leven ons op de proef stelt, ook de hand van God zien. Dat ons lukt vooral als we zijn gegroeid, er sterker door zijn geworden. Als we terugkijkend kunnen zeggen dat het leven ons veel heeft geleerd, ook door de dieptepunten heen. Mogen we dat ook aan andere voorhouden? Beter van niet! Het gaat hier waarschijnlijk om ervaringen die we alleen zelf kunnen opdoen. In dat licht is het een wonderlijk goede gedachte om de bede van het Onze Vader "leid ons niet in bekoring" te wijzigen. Bij 'bekoring' weet je al dat het fout zit, dat die ervaring niets heeft te bieden. Bij 'verzoeking' is het helemaal duivelswerk!

De nieuwe versie "breng ons niet in beproeving" lijkt toe te geven dat God ons wel degelijk op de proef stelt, misschien wel heel ons leven. We mogen bidden om niet in de macht van de beproeving vast te blijven zitten, waardoor we het zicht op God zouden verliezen. Zoals die oude rebbe bad: "Maak me duidelijk, God, wat de dingen die me overkomen, van me willen. Niet waarom ik lijd wil ik weten, God, maar of het verbonden is met Uw Naam." Het is duidelijk: de joodse achtergronden van het Onze Vader brengen ons steeds dichterbij de bedoeling van Jezus zelf. Al deze zaken en veel meer komen aan de orde in het boekje *Avinoe, Onze Vader*, dat bij Adveniat en Pardes wordt uitgebracht. Het is geschreven door prof. Th. de Kruijff – zijn nagedachtenis zij tot zegen – en ondergetekende. Het is geheel up-to-date gebracht met aandacht voor de nieuwe versie en voor het ritme van het gebed. Zelfs worden er enkele internetsites gegeven voor inspirerende en swingende liederen! Te bestellen bij: info@stichtingpardes.nl <

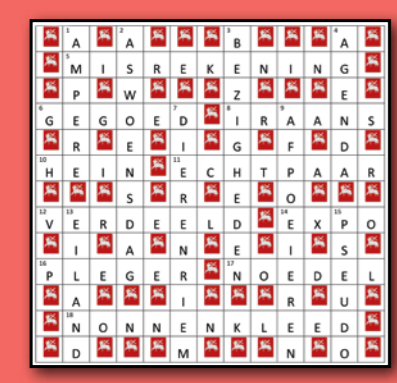
Marcel Poorthuis

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór 7 december 2016 naar de redactie van SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.

Onder de goede inzenders worden verloot:

- *Alles wat me dierbaar is* - Leo Fijen
- *Waar blijft de kerk* - Eric Borgman

Oplossing Herfst 2016

De parochiebladen voor de maanden oktober en november besteden veel aandacht aan de typische katholieke zaken verbonden met deze herfstmaanden. Voor oktober is dat bijvoorbeeld Sint Franciscus. De paus wordt populair door deze heilige; deze heilige weer door de populariteit van de paus. Veel bladen publiceren een inspirerende tekst van de heilige of vermelden een dierenzegening. Voor november veel aandacht voor Allerzielen en de gedachtenis aan de overleden parochianen. Wat minder voor Allerheiligen overigens. Maar er is meer verbonden met november...

In november vieren we Sint Caecilia. Er is geen parochie die haar niet kent. Want waar gezongen wordt, daar wordt St. Caecilia geëerd. Voor veel koren is het op of rond de datum van deze heilige van de muziek – 22 november – reden voor een borrel, een feestavond of het ouderwetse maar oh zo leuke potverteren. In 1946 publiceerde Gabriël Smit een boekje over heiligen voor kinderen, *Roosjes uit de Hemeltuyn*. Het bevat ook een rijmpje voor Sint Caecilia: *Caecilia, bij uw muziek klinkt al mijn zingen zwak en ziek. Want welke mond zingt ooit zo blij zo rein en hemelhoog als jij? Maak dan dat aan mijn hart ontspringt een lied, dat schoon als 't uwe klinkt.*

En dan nu enkele parochiebladen: De **Vredesklok** van de Vredeskerk (**Amsterdam**) vermeldt dat Canticum Anglicum in september alweer zijn 30-jarig bestaan vierde met vieringen en concerten. De naam van het koor is gebaseerd op het overwegend zingen van werken binnen de Engelse kerkkoortraditie.

Een ander Amsterdams kerkkoor, het Latijns parochiekoor (**Amsterdam-Buitenveldert**), had in september hun jaarlijkse uitje. "The party tenors" Gerard en Richard hadden het georganiseerd, aldus een uitgebreid verslag in **Augustinus Nieuws**. Op naar de Stelling van Amsterdam... In Beverwijk dus (Fort St. Aagtendijk aan de Vuurlinie 1). Na een rondleiding werd er in een oefenruimte van het fort door het koor nieuwe muziekstukken ingestudeerd. Daarna door naar Volendam. Logisch, want daar wordt toch ook veel gezongen. Bij een fotograaf aan de Dijk werd zo'n typische Volendammer groepsfoto gemaakt. De gezellige dag werd afgesloten met een uitstekende borrel met lekkere hapjes.

We blijven even in de buurt van Volendam, Edam en Monnickendam. En wel voor het kooruitje van het dames- en herenkoor van de Karmel parochie **Aalsmeer**. Het koor zou een gastoptreden verzorgen in Monnickendam, maar door omstandigheden werd het de viering in "de kerk met het oog van God" in Edam. Daarna was er een wandeltocht uitgezet van ongeveer anderhalf uur met enkele puzzelopdrachten. "De winnaars kregen een "etentje" (een doos met wereldgerechten), de tweede prijs winnaars een "uitje" (een kleine uit) en de derde prijs was een "tea party" (een theezakje)', aldus het mooie verslag in hun parochieblad **Kontakt**. Door motorproblemen viel de vaartocht in 't water, maar een drankje op een terrasje maakte weer veel goed. Op 20 november zingt het parochiekoor van Aalsmeer alsnog in de kerk van Monnickendam en komt het parochiekoor van Monnickendam naar Aalsmeer. Zang verboedert en verzustert...

En wat de denken van kinder- en jeugdkoren? De **Steunzender** van de parochie **Wieringermeer** heeft "Eigenwijs" nieuws te melden. Het kinderkoor zingt eens per maand in de kerk en het koor is wat gegroeid, naar 23 enthousiaste kinderen! Top! Op dit moment oefenen ze al voor het kerstspel op 18 december om 15.00 uur in de Cultuurschuur. Ze zoeken nog wat figuranten, dus wil je ezel zijn of schaapje of... zoek "Eigenwijs" op. En in deze parochie is ook nog een jongerenkoor. *Arrival* heten ze en hun website luidt: www.arrival.zingt.nl

Er is meer koornews. Het Middenkoor staat de parochie van **Hoorn** e.o. al 25 jaar ten dienste. Aldus **Bronwater**. In 1990 dreigden twee koren door gebrek aan leden op te houden. Kees de Greeuw en Annie Wester stelden een nieuw koor samen, dat behalve Gregoriaans vooral in het Nederlands zingt maar ook in andere talen. In **Drieluik** van de drie parochies van **Egmond** (-Binnen, 't Hoef, en: -aan-Zee) het gelukkige nieuws dat Soli Deo Gloria blijft zingen. "t Is vijf vóór twaalf op de torenklok, kerk na kerk ruimt het veld. Bisdommen besluiten de kerken dicht te doen, maar onze kerk blijft wagenwijd open, om de doodeenvoudige reden, dat wij hier twee geweldige koren hebben", aldus de voorzitter. Met een uitgebreid artikel in **Geloven in West** van de parochie van **Amsterdam-West** wordt stil gestaan bij het 40-jarig jubileum van het Vincentiuskoor. Het koor wordt geleid door twee jonge kerels: dirigent Matthias Konecny en pianist Reza Namavar. Ook hier zong dit koor een paar jaar geleden bijna zijn laatste adem uit, maar dankzij een goede campagne werden nieuwe leden gevonden en zingt het koor weer de eerste stem. Naast de kerk zingt het koor ook op korenfestivals en nam het nieuw repertoire op zich. Zo maar wat koren uit ons bisdom – Sint Caecilia zou trots zijn!

In **Rond de Limmer toren** een ander muzikaal geluid. Pastoraal werker Johan Olling schrijft over het jaarthema van de parochie in **Limmen**: Er zit muziek in. Na een leuke anekdote over waar muziek vandaan komt – niemand die het weet maar mensen maken muziek, vogeltjes zingen zoals ze gebekt zijn en ieder schepsel heeft zijn eigen lied – wijst hij erop dat als ergens muziek inzit, mensen bedoelen dat het veelbelovend is, er veel van verwachten en er plezier aan beleven. Ook wijst hij op de verschillende koren in de parochie, het nieuwe jaarthemalied en over de muziekinstrumenten in de Bijbel. Op de volgende bladzijde worden de parochianen vervolgens iedere dondermiddag uitgenodigd voor de viering van gebed en stilte (!).

Een leuk en bemoedigend artikeltje in de **Martinus Mantel**, het parochieblad van **Medemblik**, ontvangen van zeilende toeristen die bij toeval in de haven aanmeerden en zo in de kerk kwamen: "Uw Medemblik met zijn historie en zijn mooie Martinuskerk geeft mij altijd een gevoel van dankbaar thuis komen. Het is daarom vanzelfsprekend dat we zondags met plezier naar de zondagsmis gaan, om dank te zeggen voor het leven en te luisteren naar de uitleg van uw inspirerende pastoor Jan van Dril. (...) Ik dank u, we hopen nog vaak te mogen terugkomen."

"Als we aanbellen bij de pastorie zwaait Ambro Bakker zelf de deur open, geflankeerd door twee grote heiligenbeelden die in de hal staan", zo begint een mooi artikel in **Spirit**, het parochieblad voor RK **Amstelland** (Amsterdam-Buitenveldert/Amstelveen/Ouderkerk aan de Amstel). In het uitgebreide interview laat de deken van Amsterdam zich een beetje ontdekken. Zoals de tien boekenkasten in de werkkamer met beelden en kunstvoorwerpen uit alle windstreken, die de binding met het missiewerk benadrukken (deken Bakker is pater van de missieorde SMA – red.). Maar ook een foto van hem uit zijn studiejaren, de hippietijd, waarbij wordt opgemerkt dat hij van de groep van 72 studenten de enige is geweest die uiteindelijk priester is gewijd. Ook wordt gesproken over het belang van de aanwezigheid van kinderen in de kerk en over de plek in zijn huis waar hij zijn gewaardeerde preken schrijft en al zijn andere verhalen en stukken.

Het artikel wordt afgesloten met een mooie slotzin: "Ons Godsbeeld wordt dikwijls gevormd door het instituut en wat wij menen te weten, maar de essentie is te ontdekken hoe God er voor jou uitziet."

Rectificatie: In het vorige nummer van SamenKerk (Herfst 2016) is helaas de verkeerde introductie bij Van onderop opgenomen. Hier had een inleiding over de zomermaanden en de Wereldjongerendagen moeten staan in plaats van de tekst van het zomernummer.

Advent 2016

Vrijdag 18 november

18.00 **Tienermeidengroep H. Theresia**, bij de zusters thuis.
Informatie en opgave: zusters@olvternood.nl

Zondag 20 november

10.30 **H. Eucharistie** (Bedevaartkapel), sluiting Heilig Jaar van Barmhartigheid door Mgr. Van Burgsteden

Dinsdag 23 november

Cursus 'Genesis tot Jezus' (tweede bijeenkomst; als u de eerste bijeenkomst gemist heeft, is dat geen probleem)
19.30 tot +/- 21.00, Missionair Centrum (Julianaklooster).
Informatie: zusters@olvternood.nl

Zondag 27 november, Gezinsdag

10.30 H. Mis met kindernevendienst en oppas voor de allerkleinsten (Bedevaartkapel); 12.00 Warme maaltijd (Julianaklooster); 13.00 Vormingsprogramma met catechese voor elke leeftijdsgroep en oppas-mogelijkheid; 14.30 Korte afsluitende gebedsviering (Julianaklooster).
Informatie en opgave: Zusters: 072-7370085
of mail naar: familiedagen@olvternood.nl

Zaterdag 3 december Eerste Zaterdag Bedevaart

Woensdag 7 december

Diocesane studiemiddag voor pastores (Missionair centrum/ Julianaklooster)
13.30-20.30 Ingaan op nieuwe visiedocument 'Ruimte voor de Geest', Vespers, Warme maaltijd. Verdere informatie: Dea Broersen of Martin Frederiks (023-5112640)

Donderdag 8 december

19.00 **Hoogfeest Maria onbevlekt Ontvangen**; H. Eucharistie (Genadekapel)

Dinsdag 13 december

18.00-20.30 **Tienerjongensgroep Sint Joris**, Missionair Centrum (Julianaklooster). Informatie en opgave: zusters@olvternood.nl

Woensdag 14 december

Cursus 'Genesis tot Jezus', derde bijeenkomst
19.30 tot +/- 21.00, Missionair Centrum (Julianaklooster)
Informatie: zusters@olvternood.nl

Woensdag 14 - zondag 18 december Retraite: In verwachting van Kerstmis

In een vierdaagse retraite willen we gaan onderscheiden welke verwachting we mogen hebben wat betreft ons leven in geloof. Door lezingen, gebed, zang, uitwisseling met elkaar en het vieren van de H. Eucharistie mogen we dieper vervuld worden van de heilige Geest, de bruidegom van Maria. Maria, Onze Lieve Vrouw ter Nood, zal ook onze gids zijn in deze vierdaagse en ons helpen haar Zoon Jezus beter te verstaan. Retraiteleider pastoor H. J. Niesten.
Aanmelden via: 072-5051288 (ma, di, do, vrij 9-15)
of via www.olvternood.nl

Vrijdag 16 december

Tienermeidengroep H. Theresia, bij de zusters thuis.
Om 18.00 pizza, daarna catechese, gebed, spel. De zusters verzorgen de catechese.
Informatie en opgave: zusters@olvternood.nl

Zondag 18 december Familiedag Plus!

Met aansluitend viering 10 jaar aanwezigheid van de zusters SSVM in Heiloo. NB: Aangepast programma!
14.00 Aankomst met wat drinken en lekkers
14.30 Catechese voor de verschillende leeftijdsgroepen
15.30 Even pauze en tijd om naar de Bedevaartkapel te lopen
16.00 Plechtige Mis uit dankbaarheid voor 10 jaar missie in Heiloo
17.30 Lekker eten in het missionair centrum voor de gezinnen en andere genodigden
Informatie en opgave: Zusters, 072-7370085
of mail naar familiedagen@olvternood.nl

Zaterdag 24 december

21.00 **Kerstmis** met Mgr. Hendriks (Bedevaartkapel)

Zondag 25 december

10.30 **hoogfeest van Kerstmis, H. Eucharistie** (Bedevaartkapel) (geen H. Mis om 9.00)

Maandag 26 december

10.30 **Tweede Kerstdag / H. Stefanus, H. Eucharistie** (Bedevaartkapel)

Biechtgelegenheid

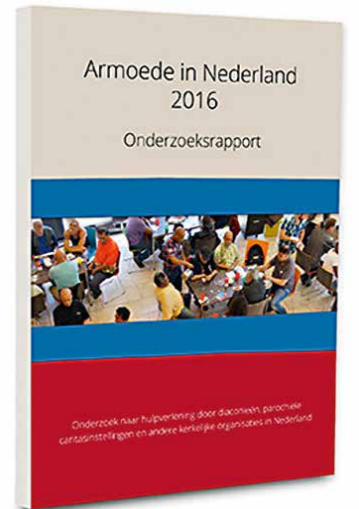
Met de opening op 13 december 2015 van de heilige deur startte in ons heiligdom het Heilig Jaar van Barmhartigheid. Naar schatting 3800 pelgrims zijn in dit jaar door de heilige deur gegaan en hebben het sacrament van boete en verzoening ontvangen. Op 13 november heeft Mgr. Hendriks de heilige deur gesloten, maar de biechtstoel blijft open. Dagelijks tussen 14.00 en 15.30 uur is er in de bedevaartkapel een priester om u met God te verzoenen.

Kijk voor meer informatie op www.olvternood.nl

Kerken geven meer dan 36 miljoen euro uit aan hulp

De bijdrage van kerken aan armoedebestrijding neemt fors toe, zo bleek uit het Armoedeonderzoek 2016. Meer mensen kloppen uit nood op de deur van de kerk. Kerken droegen in 2015 meer dan 36 miljoen euro in hulp en meer dan 1,25 miljoen uren (waarde uitgedrukt in geld: 38,8 miljoen euro) aan vrijwilligerswerk bij aan armoedebestrijding. In veel gevallen waar hulp wordt verleend, gaat het om broodnood en noodhulp om te voorkomen dat mensen uit hun huis worden gezet of nutsvoorzieningen worden afgesloten. De hulp bestaat uit financiële giften, hulp in natura of leningen. Daarnaast doen kerken veel aan collectieve hulp via de voedselbank, inloophuizen, projecten rond armoedebestrijding en projecten die specifiek gericht zijn op kinderen in armoede. Kerken bieden hulp omdat de overheid niet voldoende garanties biedt op het voorkomen van armoede. Het sociale kapitaal dat de kerken inzetten aan de onderkant van de samenleving om de effecten van armoede te bestrijden bedraagt, omgezet naar betaalde dienstverlening, € 38.3 miljoen.

Zorgreis naar Israël

Het Heilig Land, de plekken waar Jezus leefde, Israël: je wilt het toch één keer in je leven bezocht hebben. Voor mensen die minder goed ter been zijn, die verzorging nodig hebben of in een rolstoel zitten, organiseert reisorganisatie VNB van 16-23 januari 2017 een speciale zorgreis. Ook partners, mantelzorgers e.a. zijn van harte welkom. Tijdens deze achtdaagse reis bezoeken we het Meer van Galilea, Betlehem, Jeruzalem, maar ook Massada, Qumran en de Dode Zee. En uiteraard hebben we een aantal bijzondere vieringen. Het programma is zo veel als mogelijk aangepast aan de mogelijkheden van de zorgpelgrims. De reis wordt begeleid door ervaren pastores en zorgvrijwilligers. Meer informatie: info@vnb.nl – 073-6818111.

Kerstmis in de kathedraal

Een overzicht van de vieringen die rond Kerst plaatsvinden in de kathedraal in Haarlem, Leidsevaart 146.

Zaterdag 17 december

19.00 uur **Kerstconcert door het Kathedrale Koor**
Zie www.bavoconcert.nl

Vrijdag 23 december

20.00 uur **Festival of Nine Lessons and Carols met zang van de Bavocantorij**
De toegang is gratis.

Zaterdag 24 december – Kerstavond

16.30 uur **Kinderviering met zang van de leerlingen van de Koorschool**

20.00 uur en 22.30 uur **Nachtmissen met zang van het Kathedrale Koor**

De vaste misdelen zijn uit de Missa in Honorem Sancti Nicolai van J. Haydn

Voor de nachtmissen zijn toegangsbewijzen nodig. Deze zijn af te halen in de kathedraal na de hoogmissen op 11 en 18 december.

Zondag 25 december – Eerste Kerstdag

10.00 uur **Pontificale Hoogmis met zang van het Kathedrale Koor**

De vaste misdelen zijn eveneens uit de Missa in Honorem Sancti Nicolai van J. Haydn

Voor deze viering zijn geen toegangsbewijzen nodig.

DENK JE EROVER PRIESTER TE WORDEN?

Kijk eens op www.tiltenberg.org of kom langs in Heiloo!

Grootseminarie St. Willibrord
Hoogeweg 65
1851 PJ Heiloo
telnr. : 072 505 1288
www.tiltenberg.org

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

**UITVAARTVERZORGING
A. DE JONG**

sinds 1966 een vertrouwd gezicht voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37
Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam, dejong@uitvaart.nl
www.uitvaartcentrum.amsterdam

VREEKER BEGRAAFPLAATSSERVICE

www.begraafplaatservice.nl

Padverhardingen	Grafdelven
Groenbeheer	Graven ruimen
Boomverzorging	Op- en herbegraven
Beschoeiingen en keerwanden	Grafkelders
Oplossingen voor grondwateroverlast	Urnen bestemmingen
Knekelputten	Aanleg en uitbreiding
Grafbekisting, loopplanken en transportkar	Renovatie en herindeling
Natuursteen, Grafmonumenten	Onderhoudswerkzaamheden

De Hout 47, 1607 HB Hem
T: 0228-544484 • F: 0228-544651

Met zorg betrokken

Uw steun geeft hoop aan moeder en kind

Nog even en het is Kerstmis. Kerst brengt hoop en verwachting in de wereld. Helaas zijn hoop en verwachting niet voor iedereen vanzelfsprekend.

Adventsactie zet in 2016 vijf bijzondere projecten in het Licht van Advent: ze koesteren alle vijf moeders en kinderen.

Steun Adventsactie en geef deze moeders en kinderen een meer hoopvolle toekomst.

IBAN: NL89INGB0653100000

www.adventsactie.nl

Groot denken. Klein doen.

ADVENTSACTIE

Een campagne van STICHTING BVA

Ik vier de Mis mee

“Je ziet weinig kinderen meer in de kerk...”. Een veelgehoorde opmerking in de vergrijzende parochies. Maar eerlijk gezegd, hoe welkom zijn kinderen in de kerk? Moeten ze meer dan een uur stil zitten, of mogen ze wat doen, meehelpen? En, hoe leer je ze wat er allemaal gebeurt? Voor dit laatste is dit handige boekje bedoeld. Het vertelt wat er in de misviering gebeurt, wat er gezegd wordt en waarom. Samen met de illustraties is het een vrolijk boekje, dat de kinderen zal helpen bij het leren opgroeien in de zondagse liturgie.

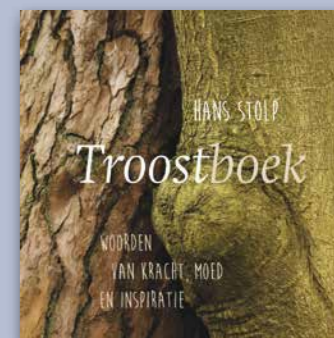
Ik vier de Mis mee (oorspronkelijk: *Mon livre de mess*) | Marie-Helène Delval (Ned. vertaling: Adveniat) | ISBN 9789491042591 | www.adveniat.nl | € 8,90

Troostboek

Wat geeft een mens troost...? Een luisterend oor. Absoluut. Mensen vinden ook troost in muziek of in mooie teksten. Maar als je zelf de woorden niet hebt om een ander (of jezelf) kracht, troost, moed of inspiratie te bieden, is het *Troostboek* van Hans Stolp handig om in de buurt te hebben. In dit fraaie boekje vinden we dergelijke woorden om ons voordeel mee te doen. Zoals deze: ‘Soms zijn er geen woorden om de ander te troosten. Dan kun je in een stille onmacht de ander alleen maar omarmen en strelen.’

Troostboek | Hans Stolp | ISBN 9789020212686 | Uitgeverij AnkhHermes | € 14,90

Bouwadvies Groot Holland

Zelfstandig onderdeel van de Monumentenwacht Noord-Holland. Wij zijn gespecialiseerd in:

- Aan- en verkoopkeuringen
- Meerjaren onderhoudsplannen
- Adviezen over vergunningen en subsidies
- Kostenramingen en begrotingen
- Begeleiding, toezicht en opleveringskeuringen
- Bestekken en werkschrijvingen

T: 075 6474586 F: 075 6474593
info@bouwadviesgroot holland.nl

Veerdijk 32, 1531 MS Wormer
Postbus 379, 1520 AJ Wormerveer

Ridder in de Orde van de H. Paus Silvester

Op vrijdagavond 23 september werd de heer Bert Jan Rozestraten door paus Franciscus tot Ridder in de Orde van de H. Paus Silvester benoemd. Bert Jan Rozestraten is al drieëndertig jaar actief in de verschillende besturen van de Heemskerkse parochies en het samenwerkingsverband en heeft verschillende fusies of het aangaan van samenwerkingsverbanden begeleid. De sluiting van de kerk in Bakkum heeft hij samen met pastoor Kaleab uitstekend begeleid. Daarnaast is hij ook actief in het regionaal diaconaal centrum en zet hij zich in voor een vanuit voetbalclub DEM opgerichte hulpstichting voor kansloze kinderen in Ethiopië.

Pauselijke onderscheiding Cees de Wit

Op zondag 25 september, tijdens de H. Mis ter gelegenheid van het patroonsfeest van Sint Vincentius a Paulo in de Vincentiuskerk in Volendam, ontving Cees de Wit een hoge pauselijke onderscheiding. Pastoor Paul Stomph memoreerde in een toespraak diens grote verdiensten, waarna de versierselen hem werden omgehangen door Mgr. Jan van Burgsteden. Cees de Wit mag zich voortaan Commandeur in de Orde van de H. Paus Silvester noemen.

Pauselijke onderscheiding Piet van der Horst

Op vrijdag 14 oktober nam de heer Piet van der Horst uit Castricum afscheid van het bestuur van het Diocesaan Heiligdom in Heiloo. Sinds 2006 zet hij zich in voor het reilen en zeilen van het heiligdom. Daarnaast speelt hij als penningmeester voor het heiligdom en voor de parochies van Castricum, Bakkum, Uitgeest en Heemskerk een centrale rol in de besturen. Ook voor het seminarie heeft hij zich jarenlang enorm ingezet. Voor deze verdiensten is hij uit naam van de paus door Mgr. Hendriks onderscheiden als Commandeur in de Orde van de H. Paus Silvester.

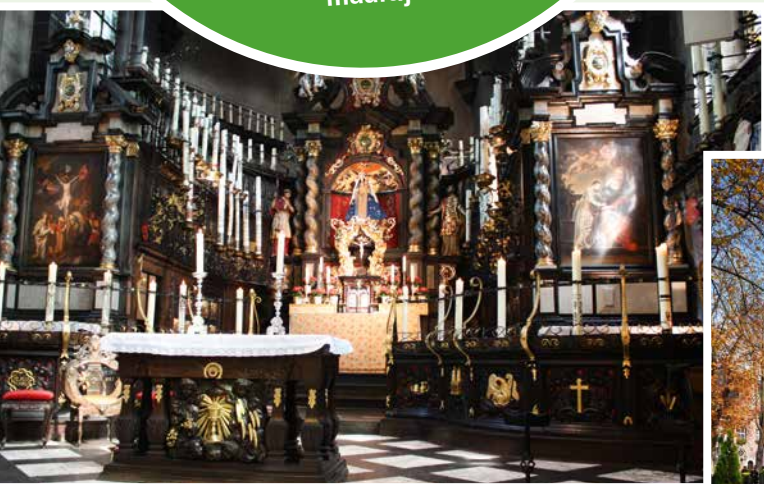
Naar de kerststallenmarkt in Kevelaer

zaterdag
10 december 2016

De bekende Kevelaergroepen van ons bisdom organiseren op zaterdag 10 december een eendaagse reis naar Kevelaer (Duitsland). We gaan hier de kapel van Onze Lieve Vrouw Troosteres van de Bedroefden bezoeken en natuurlijk de kerststallenmarkt. Een mooie dag voor Kevelaerfans én voor liefhebbers van kerstgroepjes. Aan het eind van de dag vieren we in de Kaarsenkapel de eucharistie en sluiten we af met een gezamenlijke maaltijd.

Programma

Rond de klok van 12.00-12.30 uur arriveren we in Kevelaer, waarna u vrije tijd heeft tot 16.30 uur voor de eucharistieviering in de Kaarsenkapel. Aansluitend is er nog een warme maaltijd in een restaurant en rond 19.00 uur vertrekken we uit Kevelaer (rechtstreeks naar de opstapplaatsen).

Deelname

Deelname geschiedt op basis van aanmelding en betaling vooraf (bij afmelding helaas geen restitutie). Bij de prijs is inbegrepen: vervoer per luxe touringcar, koffie/gebak op heenreis, eucharistieviering in Kevelaer, driegangenmaaltijd en (pastorale) begeleiding. Niet inbegrepen: annulerings-/reisverzekering, drankjes bij de maaltijd. Graag bij opgave diëten (o.a. vegetarisch) en mobiliteit (bijv. rolstoel) niet vergeten te vermelden. De prijzen: volwassene € 55,00, kind t/m 12 jaar € 40,00. Overschrijving van het deelnamebedrag vooraf op: NL67 INGB 0005 2625 19 t.n.v. I.P.M. van Stiphout-Boos, o.v.v. "Naam + Advent 2016".

Vertrekplaatsen en -tijden

8.00 uur Alkmaar, station CS
8.30 uur Volendam, H. Mariakerk, Julianaweg
8.30 uur Heemstede, OLVH-kerk, Valkenburgplein
9.00 uur Amsterdam, station Sloterdijk, busopstapplaats beneden
9.45 uur Hilversum, H. Vituskerk, Emmastraat

Aanmelding/informatie

(aanmelding t/m 5 december 2016)

Voor meer informatie en/of aanmelding neemt u contact op met:

- kevelaerbedevaart@outlook.com
- Dea Broersen (06-25021417)
- pastoor Eugène Jongerden (06-51265724)
- Jos Martens (06-16666900)
- Yvonne van Stiphout-Boos (06-22248723)
- pastoor Eric van Teijlingen (06-13716464)